

א וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 ב זֹאת תִּהְיֶה תוֹרַת הַמְצֹרֵעַ
 בַּיּוֹם טִהְרָתוֹ וְהוֹבֵא אֶרְבֵּהֶיךָ :
 ג וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶרְבֵּי־מַחֹיץ לַמַּחֲנֶה
 וַרְאֵה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה נִרְפָּא נִגְעֵי־
 הַצֹּרֵעַת מִן־הַצְּרוּעַ : ד וְצֹוֹה הַכֹּהֵן
 וְלָקַח לַמַּטְהָר שְׁתֵּי־צִפְרִים חַיִּוֹת

א וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 ב זֹאת תִּהְיֶה תוֹרַת הַמְצֹרֵעַ
 בַּיּוֹם טִהְרָתוֹ וְהוֹבֵא אֶרְבֵּהֶיךָ :
 ג וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶרְבֵּי־מַחֹיץ לַמַּחֲנֶה
 וַרְאֵה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה נִרְפָּא נִגְעֵי־
 הַצֹּרֵעַת מִן־הַצְּרוּעַ : ד וְצֹוֹה הַכֹּהֵן
 וְלָקַח לַמַּטְהָר שְׁתֵּי־צִפְרִים חַיִּוֹת

רש"י

(3) זאת תהיה תורת. מלמד שאין
 מטהרין אותו כלילה א: (ג) אל
 מחוץ למחנה. חוץ לשלשה מחנות שנשתלח
 שם צימי חלוטיו: (ד) חיות. פרט לטרפות א: (ב)
 טהורות. פרט לעוף טמא ג: לפי שהנגעים
 באים על לשון הרע ב: ג* שהוא מטעם
 פטפוטי דברים לפיכך הוזקקו לטהרתו
 לפרים שמפטפטים תמיד בצלפוף קול ג: ד:

הכהן אל מחוץ למחנה. אעפ"י שטהרו הכהן לא יכנס אל המחנה אי במדינה עד שיתן
 טהרתו י: (ה) יישלם וה"ל כל אשר צוה: ויצא הכהן. איננו כהן גדול ו: והנה נתברר פי'
 או אל אחד מבניו הכהנים ו: ד ולקח למטהר. הכהן יקח משלו ה: וי"א המצורע
 יתנם וט). ותיוז התפעל מובלע בדנישות השית ו: והוא על מישקל, איש סתהלל

יהל אור

וה' ע"כ התחיל בוידבר וכן למטה וטו א) אלל
 וידבר ד' אל משה ואל אהרן, כתב הח'
 ז"ל, ועתה יהל לכאר הטמאים: (ב) כי הרפואה
 היא לאדם שירפא מהנגע: (ג) וכן ביאר רנה"ו,
 כי הצרעת הוא הולי בגוף, וכשיליד אחת ממראות
 הלזבן בעור נגע הוא, וכשירפא הנגע אעפ"י שטדיין
 הצרעת בגופו יטהרנו הכהן מטומאתו, ע"כ יאמר
 הכתוב שיראה הכהן אם נרפא נגע הצרעת והוסיף
 מן הצרוע, הפילו עדיין צרעתו בגופו טהור הוא
 כשאר הולים שאינן מטמאין ולכן יפה השיב עליו
 לה' ז"ל מן כי נרפא הנגע, נרפא הנתק והכתוב

הה' ז"ל מן כי נרפא הנגע, נרפא הנתק והכתוב
 (ד) וכד"ק, כמו הכירו וכמו שפי' למעלה יג ב: (ה) ובמקו"מ, תורת עהרתו: (ה*) וכד"ק ובבב"י
 "וישלים": (ו) ופי' שכה"ג אינו יוצא הוץ למחנה שהוא מקום הטמאים: (ז) והם הכהנים ההדיוטים
 כמו שפי' למעלה יג ב: והו' ועינו שיוצא הכהן למי שהביא אותו שיקח משל כהן בשביל המטהר:
 (ט) וכן פי' הרד"א יצוה הכהן שיקחו מנכסי המטהר, שהוא הצרוע וממנו: (י) שהיל"ל למתטהר

מקורי רש"י

א) ספרא, מגילה כ"ח א', ילקוט תקנ"ט: ב) ספרא.
 מולין ק"מ, א': ג) ספרא, מולין טס: ג* ערכין ט"ו
 ב', תנחומא ב' ב', ילקוט משלי ר' התקנ"ט ילקוט מצורע
 תקנ"ט פס"ו, מדרש אגדה: ד) ערכין ט"ו ב', תנחומא
 ב' כי ילקוט תקנ"ט ילקוט קבלת ר' מתקפ"ט, ד"ה, כי עוף השמים, רש"י ישעיה מ' י"ט:
 ערכין

אבן עזרא

א אמר וידבר ה'. כי יחל תורת המטהר (ה),
 ואמר ה' וינה הספדו הסדרק כי
 נרפא נגע הצרעת מן הצרוע הוא הפוך,
 והיה ראוי להיותו נרפא הצרוע מנגע
 הצרעת (ב), ולמה נהפוך דברי אלהים חיים
 בעביר חוסר דעתני, והלא יש כתוב, כי
 נרפא הנתק טהור הוא (למעלה יג לו) ועוד
 כי נרפא הנגע (ג) [א]: ב ושעם והובא.
 כפי חביריו (ד) כי אחד שיסור נגע הצרעת
 לא ירצה להביא מה ישמחויב [ב]: ג ויצא

הכהן אל מחוץ למחנה. אעפ"י שטהרו הכהן לא יכנס אל המחנה אי במדינה עד שיתן
 טהרתו י: (ה) יישלם וה"ל כל אשר צוה: ויצא הכהן. איננו כהן גדול ו: והנה נתברר פי'
 או אל אחד מבניו הכהנים ו: ד ולקח למטהר. הכהן יקח משלו ה: וי"א המצורע
 יתנם וט). ותיוז התפעל מובלע בדנישות השית ו: והוא על מישקל, איש סתהלל

קרני אור

[א] עיין ההו"מ שסמכים לרפת ר' יונה, ובחב שמ"ס
 מן הצרוע הוא זר בלשון לגמרי, שלא נמלא
 דיגמחו במנ"ך שיאמר שרפא המכה מן האדם, ומה
 שהביא הרמב"ע שמלאנו כי נרפא הנתק אין זה דומה
 לזה שלא מלאנו בשום מקום שיאמר נרפא הנגע מן
 האדם, כי האדם אינו מולי בנגע רק בהפך, עי"ש מה
 שמפרש ויחרץ עפ"י הספרא: [ב] עיין למעלה י"ג קרני
 אור הערה ג', וקרוי לזה פי' המוקוני והכו"ק שטעמו
 הצאת דברים, ופי' והובא דבר עהרתו אל ככהן,
 חבל המצורע עלמו אסור ליכנס במחנה או מביאין אותו

הה' ז"ל מן כי נרפא הנגע, נרפא הנתק והכתוב
 (ד) וכד"ק, כמו הכירו וכמו שפי' למעלה יג ב: (ה) ובמקו"מ, תורת עהרתו: (ה*) וכד"ק ובבב"י
 "וישלים": (ו) ופי' שכה"ג אינו יוצא הוץ למחנה שהוא מקום הטמאים: (ז) והם הכהנים ההדיוטים
 כמו שפי' למעלה יג ב: והו' ועינו שיוצא הכהן למי שהביא אותו שיקח משל כהן בשביל המטהר:
 (ט) וכן פי' הרד"א יצוה הכהן שיקחו מנכסי המטהר, שהוא הצרוע וממנו: (י) שהיל"ל למתטהר

מנחת יהודה

א) דמריפה אינה חיה, כי לא יוכל לחיות: ב) יתרו
 סאהר שאין נאכלין לבה סדרק הכתוב בטהרתם:
 ג) יצפורים טפצפין, מצפרא, וצפור בלשון צפרא עיין
 רמב"ן, ובערכין ט"ו ב', הוא עשה כעשה פטים (לשון
 ב' ס' ילקוט תקנ"ט ילקוט קבלת ר' מתקפ"ט, ד"ה, כי עוף השמים, רש"י ישעיה מ' י"ט:
 ערכין

מְהוֹרֹת וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנֵי תוֹלַעַת
 וְאֵזֹב: ה' וְצוּהּ הִכְהִינּוּ וְשָׁחַט אֶת־
 הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל־כְּפֵי־חֲרָשׁ עַל־
 מַיִם חַיִּים: וְאֶת־הַצִּפּוֹר הַחֲיָה יִקַּח
 אֹתָהּ וְאֶת־עֵץ הָאֶרֶז וְאֶת־שְׁנֵי
 הַתּוֹלַעַת וְאֶת־הָאֵזֹב וְטָבַל אוֹתָם

זְהוּרֵי וְאִיזוּבָא: ה' וְיִפְקֹד
 כְּהֵנָּה וְיָפֹס יֵת צִפְרָא
 חֲדָא לְמָאן דְּחִסַּף עַל מַי
 מְבוּעַ: וְיֵת צִפְרָא חֲיָתָא
 יִסְבִּי הֵהוּיֵת אֶעָא דְאֶרְזָא
 וְיֵת צִבְעֵ זְהוּרֵי וְיֵת
 אִיזוּבָא וְיִטְבֹּל יֵת הוּן
 וְיֵת צִפְרָא חֲיָתָא בְּדָמָא
 דְצִפְרָא דְנְכִיסְתָא עַל

אבן עזרא

(משלי בה יד) (יא): שתי צפרים. כל עוף
 יקרא צפור (יב) [ג] והנה יקח כל עוף שימצא:
 חיות. ולא פתות (יג): מהורות. שלא יקח
 מהטמאות (יד): ועץ ארז ואזוב. הוא הנדול
 וקטן בסיני הצמחים והעד מדברי חכמת
 שלמה (טו), ואין צורך לחפש על האזוב כי
 הוא ידוע בקבלה (טז) [ד] והנה המצורע
 וטומאת הסת קרובים (יז) והנה גם הם
 כדמות פסח מצרים (יח) [ה] ה' וצוה הכהן
 ושחט. כהן אחר או ישראל (יט) וי"א
 המצורע (כ) והוא רחוק: אל כלי חרש. כמו
 על, וכן אל הנער הזה התפללתי (י"א)
 א (כו) (כא) [ו]: מים חיים. לקוחים ממקום

רש"י

ועץ ארז. לפי שהנגעים באין על גסות
 הרוח (ד) ה': ושני תולעת ואזוב מה
 תקנתו ויתרפא ישפיל עלמו מנאותו כחולעת
 יכאזוב (ו): עץ ארז. מקל של ארז (ז):
 ושני תולעת. לשון של למר לבועה
 זהורית (ח) (ה) על מים חיים. נותן
 אותם תחלה בכלי (ז), כדי שיהא דם לפור
 ניכר בהם, וכמה הם רביעית (ח) (ט):
 (ו) את הצפור החיה יקח אותה. מלמד

יהל אור

בתי"ו התפעל, ודגש הטי"ת מורה על חסרון תי"ו
 בבנין: (יא) ופי' שיקח נטביל הלווע המטהר:
 (יב) וכ"ה דעת הספרא ופיין קרני אור: (יג) קרוב
 לפי' רש"י ז"ל מג' (חולין קמ, א) שפי' חיות ולא
 טריפות וזהו כמ"ד טריפה אינה חיה: (יד) כדעתו
 כי שם לפור כולל עמא וטהור, ע"כ הולרך הכתוב
 לפרש מהורות: (טו) כמ"א (ה' יג) וידבר על העלים
 מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר ילא בקיר:
 (טז) ומכואר בספרא, אזוב ולא אזוב יון וכו' ולא
 כל אזוב שיש לו שם לויי ופי' שיקח מה שנקרא
 אזוב סתם: (יז) מפני שקיבלו עפוש מהפסד האויר:
 (יח) שהיה בו הזאת האזוב לקבל בו חוטלת בדבר
 המשחית הבא בסבת אויר מעופש לפיכך הוא טוב לטהרת עמא מת ולטומאת מצורע ולבית מנוגע
 ופיין מורה (פ' מו מהח' הג'): (יט) דעת רבי שהשחיטה בכהן, ודעת רש"י בר' יוסף שהשחיטה בכל
 אדם (ספרא): (כ) שיצוה הכהן להמצורע: (כא) שפי' שם ג"כ כמו על: (כב) וכן ח"א ויז"ב מי מצוע,
 ונקראו חיים על שנוצתין תמיד ואינם פוסקים כמו חיי שאינו פוסק מתנועתו:

מנחת יהודה

קול היוצא בחשאי) לפיכך אמרה תורה יביא קרבן
 פסים (שהצפרים צועקין בכל שעה, רש"י): (ד) משו"ח
 צריך ליקח עץ ארז שהוא גבוה ויפה מאד מכל אילנות,
 יש מקשים תינח נגעי אדם, נגעי בתים שלקחו המינים
 האלו מאי איכא למימר, ויתרצו ג"כ טעם הטעם, כי
 בנגעי בתים בשורה היא להם וימצאו כמסכתות וג"כ
 צריכין שלא ינבה להם: (ה) כי כ"ס שיאמר עץ ארז,
 ויחצטר חיה ארוך כמו לשון וצבוע זהורית: (ז) ככ"ס אל כלי
 בדם הצפור השחומה, משמע שצריך שיחא דרם ניכר
 במים

מקורי רש"י

(ה) פרכין פס, מנחמא ח', מצורע ג' וד', מנחמא ב' ח'
 פסי' דר"כ פ' משה דף ל"ה ח', ועיין רש"י ורד"ק מ"א
 ס' י"ב, ילקוט סקני"ט, מדרש אגדה: (ו) מנחמא ב' ג'
 ומ', פסי' דר"כ פ' פירשט, ילקוט שם: (ז) ספרא, ב"ב
 דף פ', ב' ירושלמי סוטה פ"ב ה"ב ועיי"ש עובדא דר' יסודס:
 (ח) ספרא, מנחות מ"ב, ב' פס"ו: (ט) ספרא, סוטה
 יכוין רק על הארז שנקצץ חו בקעת ארז: (ו) והצטר חיה ארוך כמו לשון וצבוע זהורית: (ז) ככ"ס אל כלי
 דרם: (ח) שדכתיב אחריו, וטבל אותם ואת הצפור החיה בדם הצפור השחומה, משמע שצריך שיחא דרם ניכר
 במים

מי מבוע: ו ינדי על
 דמדכי מן סגירותא שבע
 זמנין וידפיניה וישלח
 ית צפרא חיתא על אפי
 חקלא: ה ויצבע דמדכי
 ית לבושוהי ויגלח ית
 כל שעריה ויסחי במיא
 וידכי ובתר כן ייעול
 למשריתא ויטיב ספרא
 למשכניה שבעא יומין:

ואת | הצפר החיה בדם הצפר
 השחטה על המים החיים: והזה
 עד המטהר מן הצרעת שבע
 פעמים וטהרו ושלח את הצפר
 החיה על פני השדה: ח וכבס
 המטהר את בגדיו וגלח את כל
 שערו ורחץ במים וטהר ואחר
 יבוא אל המחנה וישב מחוץ

רש"י

אבן עזרא

שאינה אונדה עמהם אלא מפרישה לעלמה (ט) י
 [אבל י) הפץ והאזוב כרוכין יחד בלשון
 הזכורית (יא), כענין שנאמר, ואת עץ הארז
 ואת שני התועלת ואת האזוב קיחה אחת
 לשלשתן] יכול כשם שאינה בכלל אגודה כן
 לא תהא בכלל טבילה? ת"ל וטבל אותם
 ואת הלפור החיה, החזיר את הלפור לכלל
 טבילה (יא) (יב): (ח) וישב מחוץ לאהלו.
 מלמד שאסור בתשמיש המטה (יג) (יג):
 וזאת הפלה קרובה מנורת נב (ל):

והאזוב (כג): על המים. שהדם מעורב
 עמם (כד): ז והזה. מהדם המעורב אחר
 טבול גם הצפור החיה והנזכרים (כה): על
 פני השדה. מקום שאין שם יישוב, שלא
 תדבק הצרעת (כו) [ז], וההזיה בשלשתן,
 או באזוב לבדו כשופאת המט (כז):
 ח וכבס, וגלח את כל שערו. כלל (כה):
 ורחץ במים וטהר. בערב כמשפט, ואחר כן
 שב לפרש כי זה יהיה אחר ימים שבעה,
 וכך היה משפט שבעה של מרים (כט) ופרט
 כי יגלח את כל שערו ביום השביעי [ח],
 וביאר את כל שערו, את ראשו ואת זקנו ואת

יהל אור

קרני אור

(כג) פי' שמלת אותם שב אל הארז ואזוב ושני תולעת:
 (כד) בלוחו מים שדם הצפור מעורב עמם: (כה) זהם
 הארז והאזוב ושני תולעת: (כו) לפי שהצרעת הוא חולי
 דבק, ע"כ יש לשלחה במקום שאין בו יישוב כדי שלא
 תדבק הצרעת: (כז) שנאמר שם ולקח אזוב וטבל
 במים (במד' יט יח): (כה) כאן כלל כל הספולות
 שיעשה אחר ז' ימים כי אין הכוונה שיעשה בו עתה
 הכיבוס והגילוח, אלא כן יעשה לאחר שבעה ימים:
 (כט) שהיתה נסגרת שבעת ימים כמו המצורעים
 שלא יזיקו אחרים: (ל) הם השער שעל המחצ למעלה
 מן העינים מלשון גב וגובה כי שער שעל העינים

השמיטה בעלמא למעלה מן סכלי (רממ"ן): [ז] כדי
 שמלא נכועה וסולכת על פני השדה ובאים בני מינה
 והורגין אותם, כדי שלא ימצאנה מצורע אחר ויקריבנה,
 ורממנה אחר וכפר עליו ולא על אחר (סוקוני) ועיין
 ספרא שם, שחם שלמה ומורס לחוף יד: מותרת באכילה:
 [ח] ורממ"ו השיג עליו בזה וכח. ולדבריו אין כאן
 אלא גלות אחר, ובערב זה טבור גמור ובא אל המחנה
 וח"כ אין טעם לחמרו וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים,
 שכרי עד כאן הוא מחוץ לעיר, יאמר ויהי ביום השביעי
 יגלח למחורו שכל המעשים הללו יעשה ביום השביעי,
 ולמה בכל יקום אומר מחוץ למחנה ועתה אומר מחוץ
 לאהלו, ועיקר קבלת מחמם שביום טהרתו לאחר שבעה
 כל האמור בענין מותר לבוא אל המחנה, אבל אסור
 במטה"מ שבעת ימים כאבל, וכל אותן שבעת ימים הוא
 חב הטומאה לעמא אדם וכלים במגע ולא במשא כמו ששנינו (כלים פ"א ח) אבות הטומאה וכו' והמצורע
 בימי ספרו וכו', הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע, ובטל כואיל משא כחב, לפי הפשט וכסברא נראים

סקורי רש"י

מנחת יהודה

ט"ז ב', ירושלמי סוטה שם, נעשים פי"ד ע"א: י) ספרא,
 ירושלמי סוטה שם, ילקוט שם: (יא) עיין יומא ל"ט ב':
 יב) ספרא, ירושלמי שם, ועיין נעשים פי"ד ע"א ילקוט
 תק"ס: יג) ספרא, סולין קמ"א ח', שו"ק ו', ב', וע"ז

במים: (ט) כי הכתוב לא כללה בקיחה אחת לומר את
 הצפור ואת האזוב: י) מן "אבל" עד "לשלשתן" כוקף
 בזכור לאברהם: יא) כיצד עושה נוסף עץ ארז ואזוב
 ושני תולעת, דהיינו לשון של צמר צבוע זהורית,
 והלשון היה בולט ויוצא וכורכין בו, וסו"מ לחם ראשי
 אנפיים וראש הזנב של צפור החיה ופובל ארבעתן בדם ובמים שבכלי: יב) דנכרינן אהלו סאחליכם דכתיב נב'
 מ"ת שהמכוון בזה תה"ם, והפעם בזה כתב הרלב"ג, כי המשגל הוא ספה שיויק לו, בהחלישו והיום היפודי,
 ואולי

לֹאֲהֵלְךָ שְׂבַעַת יָמִים: ט וְהָיָה בַיּוֹם
הַשְּׂבִיעִי יִגָּח אֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ אֶת־
רֹאשׁוֹ וְאֶת־זָקְנוֹ וְאֶת גִּבַּת עֵינָיו
וְאֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ יִגָּח וְכַבֵּם אֶת־
בְּגָדָיו וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר:
וּבַיּוֹם הַשְּׂמִינִי יִקַּח שְׁנֵי־כִבְשִׁים
תְּמִימִם וְכִבְשָׂה אֶחָת בֵּית־שְׁנָתָה
תְּמִימָה וְשִׁלְשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת
מִנְחָה בַלֶּחֶם בְּשֶׁמֶן וְלֶגַע אֶחָד שֶׁמֶן:
יָ וְהָעֶמִיד הִכְהִין הַמְטָהֵר אֶת

ט ויהי ביומא שביעאה
יגח ית כל שעריה ית
רישיה וית דיקניה וית
גביני עינוהי וית כל
שעריה יגח ויצבע ית
לבושוהי ויסחי ית
בשריה במיא וידפי:
י וביומא תמינאה יסב
תרון אימרון של מין
ואימרתא חדא פת שתא
שלמתא ותלתא עשרונין
סולתא מנחתא דפילא
במשח ולוגא חד
דמשחא: יא ויקים פהנא
דמדפי ית גברא דמדפי
ויתחון קדם ית פתרע

אבן עזרא

רש"י

ט ואת כל שערו. שער הרגלים,
וי"א אף זרועיו ושוקיו והחזה (לא) [ט]:
י שני כבשים וכבשה אחת. בעבור
היות נגע הצרעת מוסר על מעשה
הלשון (לג) [י], על כן יקריב כבש
אחד לעולה כמשפט כל העולה על
הרוח (לג), ואחד אשם כמשפט כל אשם.
ונקבה לחטאת כמשפט כל חטאת [יא]
(יא) לפני ה'. בשער נקור (טז) ולא במזרה עלמה לפי שהוא מחוסר כפורים (יז):

(ט) את כל שערו. כלל ופרט וכלל
להביא כל מקום כנוס שער ונראה (יג) (יד):
(י) וכבשה אחת. לחטאת (יד): ושלשה
עשרונים. לנסכי שלשה כבשים הללו
שחטתו ואשמו של מצורע טעוין נסכים (טז):
ולוג אחד שמן. להזות עליו שבע (טז)
וליתן ממנו על תנוך אזנו ומתן בהונות (טז):
(יא) לפני ה'. בשער נקור (טז)

קרני אור

יהל אור

דברי הרמב"ע שאין כאן חלל גילוח אחד, ומסוץ
לחללו, ר"ל מחוץ למחנה, וביום טהרתו מצרעתו, הכסף
מזה עליו מדם הצפור השחוט, ויושב עוד שבעה ימים
מסוץ לחללו כלומר מסוץ למחנה, וביום השביעי הוא
מגלח וטובל ובשמיני מביא קרבן: [ט] ועיין ספרא שם
שפרט בכל מקום שיש שער פרט לבית הסתרים ועיין קרבן
אזכרן וסתומא שפרטו אף שם בפיוור ואף אין נראה רק ע"י פעולה ואינו ממעט רק שער שנתון הסוטם
מפני שא"ל להראות כלל להרמב"ם, או מפני שאינו ברוב ב"ל להרמב"ד: [י] כ"ס תנחומא א' א' וד',
תנחומא ב' ב' וד', אין הנגעים באים על האדם אלא על לשון הרע שהוליד מפיו, ואם א"ר פדת ברית כדומה
להרמב"ם בעולם כל מי שמספר לה"ר ילקה נצרת וכו' אל תקרי מצורע אלא המוליד שם רע, וכ"ס בויק"ר
פ' ט"ז ו' ועיין עוד שם, ובתנחומא בהרבה מקומות: [יא] ויהיב המצורע שנחטאו ואשמו נצטרע, ולפי
שפטו ומטתו אולי יהיה נודע אליו נתחייב להקריב קרבן מטאת, ואם נעלם ממנו חס מטא חס לא, לכן

קקראים טפעפי עיניו (התוה"מ): (לא) פי' בכל
מקום שיש שער: (לג) על לשון הרע: (לג) עיין למעלה
ח'
מגלח וטובל ובשמיני מביא קרבן: [ט] ועיין ספרא שם
שפרט בכל מקום שיש שער פרט לבית הסתרים ועיין קרבן
אזכרן וסתומא שפרטו אף שם בפיוור ואף אין נראה רק ע"י פעולה ואינו ממעט רק שער שנתון הסוטם
מפני שא"ל להראות כלל להרמב"ם, או מפני שאינו ברוב ב"ל להרמב"ד: [י] כ"ס תנחומא א' א' וד',
תנחומא ב' ב' וד', אין הנגעים באים על האדם אלא על לשון הרע שהוליד מפיו, ואם א"ר פדת ברית כדומה
להרמב"ם בעולם כל מי שמספר לה"ר ילקה נצרת וכו' אל תקרי מצורע אלא המוליד שם רע, וכ"ס בויק"ר
פ' ט"ז ו' ועיין עוד שם, ובתנחומא בהרבה מקומות: [יא] ויהיב המצורע שנחטאו ואשמו נצטרע, ולפי
שפטו ומטתו אולי יהיה נודע אליו נתחייב להקריב קרבן מטאת, ואם נעלם ממנו חס מטא חס לא, לכן

מנחת יהודה

מקורי רש"י

ואולי יהיה זה סבה להשיבו לענין חוליו, ועיין בריתות
ה' ב', שהמצורע מותרת בה"ס: (יג) יגלה את כל
שערו כלל, את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו פרט,
ואת כל שערו יגלח, הור וכלל, כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט, כה הפרט מפורש מקום כנוס
שער ונראה, אף כל מקום כנוס שער ונראה, ומסעם כל בית הסתרים בין בתנלחת ראשונה בין בתנלחת שניה
יהו דעת ר' ישמעאל ור"ע דריש ריבוי ומיעוטי, וריבה הכל, ולא בא למעט אלא שער שבתוך החופם לפי שאינו
סצוי בכל אדם והרמב"ם (פי"א מהל' מומאת צרעת ה"ב) פסק כר"ע, ויסעם שער שבתוך החופם לפי שאינו
נראה: (יד) והשני כבשים היו אחד לעולה ואחד לאשם, כי הם באים זכרים והכבשה אחת נקבה היא לחטאת:
(טז) כמו שכתוב והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים: (טז) ורש"י ז"ל פי' כן כזה, לבל נטעה לומר שהוא
השמן למנחת נסכים: (יז) הנה יעמיד הכהן את המצורע המטהר חוץ לעזרת ישראל, כנגד פתח המזבח, ופני

נגעים פי"ד מ"ב, יוב"ע: (יד) ספרא, סוטכ ט"ז א':
(טז) עיין מנחות פ"ט א', וז"ל א': (טז) ספרא,
ואת כל שערו יגלח, הור וכלל, כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט, כה הפרט מפורש מקום כנוס
שער ונראה, אף כל מקום כנוס שער ונראה, ומסעם כל בית הסתרים בין בתנלחת ראשונה בין בתנלחת שניה
יהו דעת ר' ישמעאל ור"ע דריש ריבוי ומיעוטי, וריבה הכל, ולא בא למעט אלא שער שבתוך החופם לפי שאינו
סצוי בכל אדם והרמב"ם (פי"א מהל' מומאת צרעת ה"ב) פסק כר"ע, ויסעם שער שבתוך החופם לפי שאינו
נראה: (יד) והשני כבשים היו אחד לעולה ואחד לאשם, כי הם באים זכרים והכבשה אחת נקבה היא לחטאת:
(טז) כמו שכתוב והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים: (טז) ורש"י ז"ל פי' כן כזה, לבל נטעה לומר שהוא
השמן למנחת נסכים: (יז) הנה יעמיד הכהן את המצורע המטהר חוץ לעזרת ישראל, כנגד פתח המזבח, ופני

הַאִישׁ הַמִּטְהַר וְאַתֶּם לִפְנֵי יְהוָה
 פָּתַח אֶהְל מוֹעֵד: יב וְלָקַח הַכֹּהֵן
 אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד וְהִקְרִיב אֹתוֹ
 לְאַשֶׁם וְאֶת־לֶג הַשֶּׁמֶן וְהִנִּיף אֹתָם
 תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה: שני יג וְשַׁחַט אֶת־
 הַכֶּבֶשׂ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־
 הַחֲטָאת וְאֶת־הָעֹלָה בַּמָּקוֹם
 הַקֹּדֶשׁ כִּי כַחֲטָאת הָאִשִּׁים הוּא
 לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קְדָשִׁים הוּא: יד וְלָקַח
 הַכֹּהֵן מִדָּם הָאִשִּׁים וְנָתַן הַכֹּהֵן עַל־

מִשְׁכַּן זִמְנָא: יב וְיִסַּב
 פְּהִנָּא יַת אִמְרָא חָד
 וְיִקְרַב יְתִיה לְאַשְׁמָא
 וְיַת לֹנָא דְמִשְׁחָא וְיָדִים
 יְתַהוֹן אֲרַמָּא קָדָם יי:
 יג וְיִכּוּס יַת אִמְרָא פְּאִתֵּר
 דִּי יְכּוּס יַת חֲטָאתָא וְיַת
 עֲלִיתָא פְּאִתֵּר קְדִישׁ אֲרִי
 פְּחֲטָאתָא אֲשִׁמָּא הוּא
 לְכַהֲנָא קוֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין
 הוּא: יד וְיִסַּב פְּהִנָּא מִדְּמָא
 דְאַשְׁמָא וְיִתֵּן פְּהִנָּא עַל
 רוּם אֹדְנָא דְמִדְּכִי
 דִּימִינָא וְעַל אֲרִיזִין יְדִיה

אבן עזרא

רש"י

ושלשה עשרונים כמשפט עשרון לכבש (לד):
 ולוג אחד. מדה ואין לו אח (לה): ושעם
 אותם הכבשים והכבשה (לו) [יב] גם זה
 האשם גם זאת החטאת לכהן חוץ מהאסורים (לז):
 יד על תנוך. טעמו ידוע ממקומו (לח)
 והנה המטהר מהצרעת שהוא בנוף כמו הבהן
 שימלא ידו (לט) כי העון כמו הצרעת
 לו את אהרן, שהאשם טעון שחיטה בלפון?
 יכול תהא שחיטתו במקום העמדתו (כא),
 וגו' (כב) כי כחטאת. כי ככל החטאות: האשם. הוזה:
 הוא לכהן. בכל עבודות
 החלויות זכהן השוה אשם זה לחטאת, שלא תאמר
 הואיל וילא דמו מכלל שאר
 אשמות להנתן על תנוך ובהונות לא יהא טעון מתן
 דמים והמורים לגבי מזבח לכך נאמר
 כי כחטאת האשם הוא לכהן (כג) בא, יכול יהא דמו
 ניתן למעלה (כד), כחטאת

(יב) והקריב אתו לאשם. יקריבו למוך
 העזרה לשם אשם יח): להניף. שהוא
 טעון תנופה חי יט) יו): והניף אותם.
 את האשם ואת הלוג יח): (יג) במקום
 אשר ישחט. על ירך המזבח בלפון, ומה
 ת"ל, והלא כבר נאמר בתורת אשם בפרשת
 לפי שילא זה מכלל אשמות לידון בהעמדה כ) יט),
 לכך נאמר ושחט במקום אשר ישחט
 הוא לכהן. הוזה: הוא לכהן. בכל עבודות
 החלויות זכהן השוה אשם זה לחטאת, שלא תאמר
 הואיל וילא דמו מכלל שאר
 אשמות להנתן על תנוך ובהונות לא יהא טעון מתן
 דמים והמורים לגבי מזבח לכך נאמר
 כי כחטאת האשם הוא לכהן (כג) בא, יכול יהא דמו
 ניתן למעלה (כד), כחטאת

קרני אור

יהל אור

היה מביא המצורע שניהם, החטאת והאשם, ונח האשם
 בראשונה לכפר על מה שלא נודע לו, וזהו ענין האשם
 שהיה כבש, ואחריו החטאת שהיה כבשה נקבה ואמר
 שנתכפרו עונותיו שעשה בדעת או שלא בדעת בלא העולה
 להקריבו ולדנקו לאלהים (רד"ח): [יב] והלוג"ג כתב,
 ומה שאמר, ואתם" אין כוונתו כי שיעמיד ג"כ הקרבנות,
 ומה שהביא עמכם מהסלת וכשמן, כי לא יתכן שיאמר
 מנחת יהודה

א' קרני אור הערה ח': (ולד) ולשלשה כבשים שלשה
 עשרונים: (לה) והוא אחד מכ"ד כפאה והוא שיעור
 ששה צאים, ולא נמלא כ"א כפרשה הוזה: (לו) כי
 על הסלת והשמן אין שייך העמדה: (לז) וכל זה
 מבואר בויקרא ובס' לו: (לח) מדסמך לו און ועיין
 שמות כע קרני אור הערה י"ב: (לט) למעלה ח'
 כ"ג וכ"ד בעת שמשא מלא את ידי הכהנים לכהן
 מקורי רש"י

סוטה ו' א', כלים פ"ט ט"ט: יו) מנחות ס"א ח':
 יח) ספרא, מנחות ט"ט: יח) ספרא: כ) ספרא ילקוט
 תקנ"ג: כא) זבחים פ"ט ח' ילקוט תקנ"ב, פס"ז:
 לפני ח', ושחט, ט"ו ושם ישחט: כג) במקום אשר
 ישחט את החטאת ואת העולה, והם אינם טעון תנופה: כג) כ"ה (זבחים ט"ט א) וסיים הנ' שם, מה חטאת
 טעונה מתן דמים ואיטורין לגבי מזבח, אף אשם מצורע טעון מתן דמים ואיטורין לגבי מזבח: כד) למעלה טחופ
 הסיקריא

תִּנּוּךְ אֵזֶן הַמִּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־
 בִּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בִּהֶן רִגְלוֹ
 הַיְמָנִית: שׁוֹ וְדָקָה הַכְּהֵן מִלְּגַּ הַשֶּׁמֶן
 וַיִּצַק עַל־כַּף הַכְּהֵן הַשְּׂמָאלִית :
 שׁוֹ וְטָבַל הַכְּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית
 מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ הַשְּׂמָאלִית
 וְהִזָּה מִן־הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע
 פְּעָמִים לְפָנָי יְהוָה: י"ו וּמִיֶּתֶר הַשֶּׁמֶן
 אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ יִתֵּן הַכְּהֵן עַל־תִּנּוּךְ
 אֵזֶן הַמִּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־בִּהֶן יָדוֹ
 הַיְמָנִית וְעַל־בִּהֶן רִגְלוֹ הַיְמָנִית עַל
 דָּם הָאֲשֵׁם: י"ז וְהִנּוֹתָר בַּשֶּׁמֶן אֲשֶׁר

דִּימִינָא וְעַל אֲלִיּוֹן רִגְלִיה
 דִּימִינָא: שׁוֹ וַיִּסַּב כַּהֲנָא
 מִלִּוְנָא דְמִשְׁחָא וַיִּרִיק עַל
 יָדָא דְכַהֲנָא דְשְׂמָאלָא:
 שׁוֹ וַיִּטְבֹּל כַּהֲנָא יָת
 אֶצְבָּעֵיהּ דִּימִינָא מִן
 מִשְׁחָא דִּי עַל יָדֵיהּ
 דְשְׂמָאלָא וַיָּדִי מִן מִשְׁחָא
 בְּאֶצְבָּעֵיהּ שֶׁבַע זְמָנִין
 קְדָמַי: י"ו וּמִשְׁחָא דְמִשְׁחָא
 דִּי עַל יָדֵיהּ יִתֵּן כַּהֲנָא עַל
 רוּם אֹזְנָא דְמִדְכֵי
 דִּימִינָא וְעַל אֲלִיּוֹן יָדֵיהּ
 דִּימִינָא וְעַל אֲלִיּוֹן רִגְלִיהּ
 דִּימִינָא עַל דְמָא
 דְאִשְׁמָא: י"ז וְדִישְׁתָּאֵר
 בְּמִשְׁחָא דִּי עַל יָדָא
 דְכַהֲנָא יִתֵּן עַל רִישָׁא
 דְמִדְכֵי וַיִּכְפֹּר עֲלוֹהֵי

אבן עזרא

רש"י

תלמוד לומר כה) וכו' בתורת כהנים (בב):
 (יד) תנוך. גדר אמלעי שבאוזן (בג),
 ולשון תנוך לא נודע לי והפותרים קורים
 השמאלית. היא כף הכהן המטהר (מה) רק כן דרך צחות בלשון הקדש (מו), יהעד
 הפסוק הבא אחריו (מו) [טו]: טז לפני ה'. אל פתח אהל סועד (מה) [טז]: יז על
 דם האשם. שהוא תנוך ובהונות (מט) [יז]:

קרני אור

יהל אור

נתן ג"כ על התנוך ועל הבהונות מדמי איל המלואים
 לכפר עליהם: (מ) ובמקו"מ "כי העון נפפש כמו
 זרעית בגוף": (מה) גידי האלצעות: (מז) כי צכהן
 ידו לוקח כל דבר: (מג) שזכהו יעשה כל דבר:
 (מד) שיזכור וידקדק מה שמע מהמלות שנלוטו:
 (מה) והיה רהוי לומר ויצק על כפו השמאלית:
 (מו) לומר השם תחת הכינוי: (מו) וטבל הכהן וגו'
 אשר על כפו השמאלית וגו' וזה מעיד כי הכל כהן
 אחד: (מח) כנגד בית קה"ק: (מט) וכד"ק ובבא"י
 "בתנוך ובכהונות" שנתן שם הדם מקודם:
 (פפ"ט פי"ד י') נעל מלוג השמן ויצק לתוך כפו של מבירו, ואם יצק לתוך כף עצמו יצא (רנ"ז): [טז] ולמדנו
 שראוי שיכיס זה הפנין לפני השם וצ"ל לומר שיכיו פניו לכד המערב ושזאת הנהיגה היא מעכבת הכפרה
 (רל"ג): [יז] וכן למדו ח"ל (ספרא) שיקדם הדם לשמן, ושיכול להוות השמן על הדם:

מנחת יהודה

מקורי רש"י

(בב) כפלא, ועם נוסחא אחרת, פיין קרבן אהרן שם:
 (בג) ספרא ילקוט שם, פס"ו:

עַל־כַּף־הַכֹּהֵן יִהְיֶה עַל־רֹאשׁ־הַמִּטְהַר
 וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן קִפְּנֵי יְהוָה: וַיַּעֲשֶׂה
 הַכֹּהֵן אֶת־הַחֲטָאֹת וְכִפֶּר עַל־
 הַמִּטְהַר מִטְּמֵאתוֹ וְאַחַר יִשְׁחַט
 אֶת־הָעֹלָה: כ וְהָעֹלָה הַכֹּהֵן אֶת־
 הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחַה
 וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְטָהַר: ס שְׁלִישֵׁי חֲמִישֵׁי
 כֶּשֶׁהן מִחוּבְרִין כֹּא וְאִם־דֵּל הוּא וְאִין יָדוֹ
 מִשְׁנֵגַת וְקָקָה כֶּבֶשׂ אֶחָד אֲשֶׁם
 לְהַנוּפֵה לְכִפֶּר עָלָיו וְעִשְׂרוֹן סֶלֶת
 אֶחָד בְּלוּל בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שֶׁמֶן:
 כב וְיִשְׁתִּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָדוֹ וְהָיָה
 אֶחָד חֲטָאֹת וְהָאֶחָד עֹלָה: כג וְהָבִיא אֶתֶם בַּיּוֹם

כִּתְּנָא קָדָם יי: יט וַיַּעֲבֹד
 כִּתְּנָא יֵת חֲטָאֹתָא וְכִפֶּר
 עַל דְּמַדְבֵּי מִסְּאֻבְתֵּיהּ
 וּבְתַר כֵּן יָפוּס יֵת עֲלֵתָא:
 כ וַיִּסַּק כִּתְּנָא יֵת עֲלֵתָא
 וַיֵּת מִנְחָתָא לְמַדְבְּחָא
 וַיִּכְפֹּר עֲלוֹהֵי כִּתְּנָא וַיִּדְבֵּי:
 כא וְאִם מִסְּבִין הוּא וְלֵית
 יָדֵיהּ מִדְּבִקָא וַיִּסַּב אֵימַר
 חַד אֲשַׁמָּא לְאֶרְסָא
 לְכִפְרָא עֲלוֹהֵי וְעִשְׂרוֹנָא
 סֶלֶתָא חַד דְּפִילָא בְּמִשְׁחָא
 לְמִנְחָתָא וְלֹגָא דְּמִשְׁחָא:
 כב וְתִרְתִּין שְׁפִנְיִין אוֹ
 תִרְיִן בְּנֵי יוֹנָה דִּי תִדְבִיק
 יָדֵיהּ וַיְהִי חַד חֲטָאֹתָא
 וְחַד עֲלֵתָא: כג וַיְבִיתִי
 יִתְחֹן בְּיוֹמָא תְּמִינְתָּא

אבן עזרא

רש"י

לו טנדרוין (כו): בהן. גודל (כו): (יח) לפני
 ה'. כנגד בית קדשי הקדשים (כח) כד):
 (כ) ואת המנחה. מנחת נסכים של
 בהמה (כט): (כא) ועשרון סלת אחד.
 לכבש זה שהוא אחד יביא עשרון א'
 לנסכיו (ל): ולוג שמן. לתת ממנו על
 הבהמות ושמן של נסכי המנחה לא הוזקק
 הכתוב לפרט ל*) (כג) ביום השמיני
 לטהרתו. שמיני ללפריס ולהזאת עץ ארז ואזוב ושני תועלת:

יט ועשה הכהן את החטאת. היא הכבשה כתורת
 כל חטאת (כ): כ והעלה את העולה. הוא
 הכבש (כח) ומנחתו שהוא עשרון (כט), וי"א
 שכל המנחה יקריב לעולה (נג) ובתחלה האשם
 שהוא החמור (נד): וטהר. אז יהיה טהור ככל
 הטהורים (נה): כא דל. יש בנוף כמו דלות
 ורעות (ברא' מא יט) (נו) אשרי משכיל אל
 דל (תה' מא ב) ככה דל בן המלך (ש"ב
 יג ד) (נז) ויש דל שאין לו סמון (נה):

יהל אור

(נד) כמ"ש בפ' י"ב: (נה) כי לא נשלמה טהרתו
 עד עתה: (נו) ופי' שהם כחושים ורזים: (נז) שפירושו
 חולים: (נח) ולכן כשאמר הכתוב ואם דל הוא הולך
 לפרט ואין ידו משגת:
 מקורי רש"י
 כד) ספרא:

(ג) המפורשים בפ' ויקרא: (גא) אחד משני הכבשים:
 (כב) כי עשרון אחד לכל כבש: (נג) פי' לכל השלשה
 עשרונים האמורים למעלה שהם נסכי בהמה עשרון
 לכל כבש, הקריבם עם העולה וכן פי' רש"י ז"ל:
 מנחת יהודה

שלו למסח סתופ הסיקרא כשאר כל האשמות: (כו) טנדרוס
 (קנארפעל), עיין רש"י שמות כ"ט כ': (כז) העב
 ש'באצבעות תיד והרגל: (כח) עתה אחר כי כבר הובא כפרתו, ומוחר לו ליקך לעזרה ולפנים: (כט) שלשה
 עשרונים האמורים למעלה, שהן נסכי בהמה עשרון לכל כבש, וכן הביא הראב"ע הפי'. הוה בשם י"א: (ל) רש"י
 ז"ל רוצה ליישב סלת אחד, שהוא כמו לכבש האחד (רנה"ו): (ל*) ובספרא, דעת חכמים שכל עשרון ועשרון
 מעון לוג, ודעת ר' נחמיה וראב"י אפילו מנחת של ששים עשרון אין לה אלא לוגה:

הַשְּׂמִינִי לְטֹהַרְתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־
פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה׃
וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־כֶּבֶשׂ הָאִשָּׁב
וְאֶת־לֶג הַשֶּׁמֶן וְהִנִּיף אֹתָם הַכֹּהֵן
תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃ כִּי וְשַׁחַט אֶת־
כֶּבֶשׂ הָאִשָּׁם וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם
הָאִשָּׁם וְנָתַן עַל־הַתְּנוּךְ אֹזֶן־הַמִּטְהַר
הַיְמָנִית וְעַל־בִּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־
בִּהֶן רִגְלוֹ הַיְמָנִית׃ כִּי וּמִן־הַשֶּׁמֶן
יִצַק הַכֹּהֵן עַל־כֶּף הַכֹּהֵן
הַשְּׂמֵאלִית׃ כִּי וְהִזָּה הַכֹּהֵן בְּאֶצְבָּעוֹ
הַיְמָנִית מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כֶּפוֹ
הַשְּׂמֵאלִית שִׁבְעַ פְּעָמִים לִפְנֵי
יְהוָה׃ כִּי וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן־הַשֶּׁמֶן
אֲשֶׁר עַל־כֶּפוֹ עַל־הַתְּנוּךְ אֹזֶן־הַמִּטְהַר
הַיְמָנִית וְעַל־בִּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־
בִּהֶן רִגְלוֹ הַיְמָנִית עַל־מְקוֹם דָּם
הָאִשָּׁם׃ כִּי וְהִנּוֹתָר מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר
עַל־כֶּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל־רֹאשׁ הַמִּטְהַר
לְכַפֵּר עָלָיו לִפְנֵי יְהוָה׃ ל וְעָשָׂה אֶת־הָאֶחָד
מִן־הַתָּרִים אֹו מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה מֵאֲשֶׁר תִּשְׁיג
יָדוֹ׃ לֹא אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁיג יָדוֹ אֶת־הָאֶחָד תִּטָּאת

לְכַוְנִיָּה לֹוֹת פְּהִנָּא
לְתַרְע מִשְׁפָּן זְמַנָּא קָדָם
י׃ כִּי וְיִסַּב פְּהִנָּא יֵת
אִמְרָא דְאִשְׁמָא וְיֵת לֹוֹנָא
דְּמִשְׁחָא וְיֵתִים יִתְהַן
פְּהִנָּא אִרְמָא קָדָם י׃
כִּי וְיִפּוֹס יֵת אִמְרָא
דְאִשְׁמָא וְיִסַּב פְּהִנָּא
מִדְּמָא דְאִשְׁמָא וְיִתֵּן עַל
רוֹס אֹוֹנָא דְּמִדְּפִי
דִּימִינָא וְעַל אֲלִיזֵן יָדִיה
דִּימִינָא וְעַל אֲלִיזֵן רִגְלִיה
דִּימִינָא׃ כִּי וּמִן מִשְׁחָא
יִצִּיק פְּהִנָּא עַל יָדֵא
דְּכַהֲנָא דְשְׂמֵאלָא׃ כִּי וְיִנְדִי
כַּהֲנָא בְּאֶצְבָּעֵיהּ דִּימִינָא
מִן מִשְׁחָא דִי עַל יָדִיה
דְשְׂמֵאלָא שִׁבְעַ זְמַנִּין
קָדָם י׃ כִּי וְיִתֵּן פְּהִנָּא
מִן מִשְׁחָא דִי עַל יָדִיה
עַל רוֹס אֹוֹנָא דְּמִדְּפִי
דִּימִינָא וְעַל אֲלִיזֵן יָדִיה
דִּימִינָא וְעַל אֲלִיזֵן רִגְלִיה
דִּימִינָא עַל אִתְרֵ דְּמָא
דְאִשְׁמָא׃ כִּי וְיִשְׁתַּאֲרֵ מִן
מִשְׁחָא דִי עַל יָדֵא דְכַהֲנָא
יִתֵּן עַל רִישָׁא דְּמִדְּפִי
לְכַפֵּרָא עַל־וִי קָדָם י׃
ל וְיַעֲבֹד יֵת חַד מִן
שְׁפִינִינָא אֹו מִן בְּנֵי יוֹנָה
מִדְּמִדְּפִיק יָדִיה׃ לֹא יִתְדִי

רשי

(כח) על מקום דם האשם . חפילו נחקח הדם , למד שאין הדם גורם חלא המקום
8 15 גורם

וְאֶת־הָאֶחָד עֲלֶה עַל־הַמִּנְחָה וְכִפֵּר
הַכֹּהֵן עַל הַמִּטְהָר לְפָנֵי יְהוָה :
לֵב זֹאת תֹּזֶרֶת אֲשֶׁר־בּוֹ נִגַּע צָרַעַת
אֲשֶׁר לֹא־תִשָּׂיג יָדוֹ בְּטַהֲרָתוֹ : פ
רביעי ששי כשהן מחוברין לג וידבר יהוה
אל־מִשֶּׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר : לֵד כִּי
תָבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן
לָכֶם לְאֶחְזָה וְנָתַתִּי נִגַּע צָרַעַת
בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם : לֵהוֹבֵא אֲשֶׁר־
לֹו הַבַּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר כְּנִגַּע
נִרְאָה לִי בַּבַּיִת : לו וְצֹוה הַכֹּהֵן וּפְנֵו
אֶת־הַבַּיִת בְּטָרֵם יָבֹא הַכֹּהֵן

תִּדְבִיק יָדֶיהָ יַת חָד
חֲטָאתָ וַיַּת חָד עֲלֵתָא
עַל מִנְחָתָא וַיִּכְפֹּר כַּהֲנָא
עַל דְּמִדְּבִיקָדָם יי: לֵב דָּא
אוֹרֵיתָא דִּי בֵּיהּ מִכְתָּשׁ
סְגִירָא דִּי לֵא תִדְבִיק יָדֶיהָ
בְּדַבְרֵיהָ: לֵג וּמְקִיל יי עַם
מִשֶּׁה וְעַם אַהֲרֹן לְמִימְרֵי:
לֵד אֲרִי תַעֲלוֹן לְאַדְעָא
דְּנִגְעָן דִּי אֲנָא יְהִיב לְכוֹן
לְאַחְסָנָא וְאַתָּן מִכְתָּשׁ
סְגִירָא דִּי בַּבַּיִת אֶרֶע
אַחְסָנְתְּכוֹן: לֵה וַיַּעוֹל דִּי
דִּלְיָהּ בֵּיתָא וַיַּחְזִי לְכַהֲנָא
לְמִימְרֵי מִכְתָּשָׁא אֲתַחְזִי
לִי בַּבַּיִתָּא: לו וַיִּפְקֹד
כַּהֲנָא וַיִּפְנֹן יַת בֵּיתָא עַד
לֵא יַעוֹל כַּהֲנָא לְמַחְזִי יַת
מִכְתָּשָׁא וְלֵא יִסְתָּאב כָּל

אבן עזרא

לג וידבר ה' אל משה ואל אהרן. החל לבאר צרעת הבית (נ) : וטעם כי תבאו אל ארץ כנען. כי זה נוהג בארץ לכרה בעבור גודל מעלת הארץ כי המקדש בתוכם (ס), והכבוד בתוך המקדש : לד ונתתי. הדבר תלוי בנתינת ה' (סא) [יח] : ובא אשר לו הבית. מצוה שיבא אל הכהן (סב) [יט] : לו ופנו את הבית. בעל הבית וכל אנשי ביתו (סג), וטעם ל"ר לפנותו מהרה (ד) : בטרם יבא הכהן. כי עוד יסגיר הבית בעבור הספק (סה).

רש"י

גורם לא) בה) : (לד) ונתתי נגע צרעת. כשורה היא להם לב), שהנגעים באים עליהם בו), לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותן הבית ומולאן לב) כז) : (לה) כנגע נראה לי בבית. אפילו תלמיד חכם שידע שהוא נגע ודאי לא יפסוק דבר ברור לומר נגע נראה לי, אלא כנגע נראה לי בח) : (לו) בטרם יבא הכהן. שכל זמן שאין כהן נוקק לו, אין שם תורת טומאה : ולא יטמא כל

קרני אור

[יח] וכ"ה (סוריות י א) כשורה היא להם שנגעים באים עליהם, ומבואר בויק"ר פי"ו ו', כיון ששמעו כנענים שישראל באים עליהם, שמדו והטמינו טמונין בבתיים ובשדות, פה הקב"ה עושה מגרה נגעים בביתו, וכוח סותרו ומלאו בו שימא (פי' אור), וכרה"ח מ' מאיר רלכדענגער (ירושלים טוב' שליטת כד לס) כשכיל לצאר נגעי בתים ונגעי בגדים טמאים עפ"י טענה, ובכ"ז לא יבצרו מסיבות נפלאות

יהל אור

(נע) ע"כ התחיל בוידבר, פיין למעלה פסוק א' : (ס) שהמקדש עתיד להיות בתוכם : (סא) וכ"ה (ספרא) אמר ר"י כשורה היא להם שבאים עליהם נגעים : (סב) פי' שיבואו בעלמו אל הכהן : (סג) ע"כ ופנו ל"ר : (סד) ואריכים אנשים רבים לזה : (סה) כי

מנחת יהודה

לפי שאמר (למעלה ט' י) על דם האשם, משמע אם יש דם יתן עליו השמן, הא אם נתקנה הדם לא יתן, להכי כתיב הכא על מקום דם האשם, אין הדם גורם, אלא המקום גורם, ואפילו שנתקנה הדם נותן את השמן : לב) דאל"כ כי תהיה סיבועי לית, מאי תתתי : לב) וזה היה ג"כ כדי לשמור העומדים שם מהמפולת, וזה שהם ישבו

מקורי רש"י

בה) ספרא, ועיין מנחות י', א' : כז) ספרא, סוריות י, פי' ילקוט תרויב תקנ"ט, פס"ו : כז) ספרא, ויק"ד פי"ו ו', פס"ז, ילקוט שם, ילקוט מצורע תקס"ג : כז) ספרא, וזה היה ג"כ כדי לשמור העומדים שם מהמפולת, וזה שהם ישבו בבתיים

די בביתא וביתר פון יעול
 פהנא למחזי ית ביתא :
 לו ויהו ית מכתשא והא
 מכתשא בכותלי ביתא
 פהתן ידקן או סמקן
 ומחזיהן מפיד מן כותליא :
 לה ויפוק פהנא מן ביתא
 לתרע ביתא ויסגר ית
 ביתא שבועא יומין :
 לט ויתוב פהנא פיומא
 שביעאה ויהו ויהא
 אוסוף מכתשא בכותלי
 ביתא : ם ויפקיד פהנא
 וישלפון ית אבניא די

לראות את הנגע ולא יטמא כר
 אשר בבית ואחר כן יבא הכהן
 לראות את הבית : לו וראה את
 הנגע והנה הנגע בקירות הבית
 שקערורת ירקרקת או אדמדמת
 ומראיהן שפל מן הקיר : לח ויצא
 הכהן מן הבית אל פתח הבית
 והסגיר את הבית שבועת ימים :
 לט ושב הכהן ביום השביעי וראה
 והנה פשה הנגע בקירות הבית : ם וצוה הכהן
 וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע והשליכו אתהן

אבן עזרא

וטרם בואו ספקו (סו): לו שקערורות. אין
 אחות לסלה הזאת (סז), ולא נדע אם היא
 מרובעת כפולה האות האחרון (סח) או
 מחמשת אותיות (סט) ופירושה לפי טעם
 המקום, ו"א כדמות סימנין או חושין (ע) (כ).
 וי"א שהיא פלה מורכבת מטעם ותשקע
 האש (במד' יא ב) ורורות סגורת רר בשרו
 (למטה טו ג) (עא) [כא] וזה רחוק: ומראיהן.
 ומראה כל אחד מהם שפל (עב): ם וחלצו

אשר בבית. שאם לא יפנהו ויבוא הכהן
 ויראה הנגע נזקק להסגר וכל מה שבתוכו
 יטמא, ועל מה חסה תורה, אס על כלי
 שטף יטבילו ויטהרו (לד), ואס על אוכלין
 ומסקין יאכלס בימי טומאתו, הא לא חסה
 התורה אלא על כלי חרס שאין להס טהרה
 במקוה (לה) (כט): (לו) שקערורות. שוקעות
 במראיהן (לו) (ל): (מ) וחלצו את האבנים.
 כתרגמו וישלפון, יטלוס משס (לו), כמו וחללה נעלו (לא) לסון הסרה : אל מקום
 יהל אור

קרני אור

סלים : [כ] וכן הביא ר"י ג' גנא"ם בשלשו, וכח
 שקערורות פירושו בקעים ויש מי שפי' בו קוים,
 והבקעים יותר רחוי בו, כי הקוים אשר לא יעברו שטם
 הגוף אל עומקו, והספן בשקערורות סס הקוים
 כמעמיקים בגוף, והראים ע"ז אמרו ומראיהן שפל מן
 הקיר, וממה שערר ספי' סוס, סתרגוס שאמר בו
 "פמתין" סגור פפמות שהול' ספסרון, וסדומס ללמרו
 בלחת ספסמים (ע"ב יז ט) וסו סס שאני רואס
 בו, אעפי' שולחטו סניאו ראיס מן סתרגוס על פי'
 בו קוים : [כא] וסרד"ק פי', כי סמלס סורכנת מן "שקע"
 כמו רורות : (עב) כי מלת מראיהן ל"ג לרבות, ומלת

מנחת יהודה

בבתים אשר לא בנאום, ולזה היה אפשר שיהיו רעועים
 ונכונים אל הנפילה לרוב זמן זה הבנין (רלב"ג): (לד) הם
 הכלים שסבילתן מסהרתן, כגון כלי עץ וכלי סתכות

מיד שיבא הכהן יסגיר את הבית מספק : (סו) לריך
 למהר לפנות אותו : (סז) וכן כתב בס' (ספה ברורה
 שער בכעלי הכפל) חין למלה הזאת משפחה : (סח) ושרשו
 ארבע אותיות שקער זהר"ש האחרון כפול :
 (סט) שקערד : (ע) וענינה שורות וקוים, ואין פחות
 משני קוים ממ"ס כל"ר : (עא) כי פעל שקע, מורה על
 הלול בעומק, וכן ותשקע האש, פי' שנסכטה בעומק
 הקרקע, וריר ענינו לחלוטית ודבר ניגר, כמו הרוק
 הנוטף מהפה, וכן פה ר"ל שהמראה שקוע בעומק
 האבנים, ונראה כה כמין לחלוטית הנמלא באבני הכנין,
 מקורי רש"י

צפיס פי"ב מ"ס ילקוט תקס"ס : (כט) ספרא, נפיס
 פי"ב מ"ס : (ל) ספרא : (לא) דנריס כ"ס, ע' :

זבגרים : (לס) ואולי ישמש בהם בימי סהרתו, או ינע בתרוסה וקרשים : (לו) שיהיו מראיהם שוקע מן הקיר, כסו
 שאמר אח"ז ומראיהם שפל מן הקיר, ובזכור לאברהם יש גי' "שוקעין מראותיו" ועיין ברא"ם, ובנתת"ש, ובהכות"ק,
 ובהתוה"פ כי' פ"ס, סה שהעירו ע"ז : (לז) והפי' מן ישלפון, יטלוס משס :

בְּהֵן מִכְתָּשׂא וִירְטוֹן יִתְהֵן
 לְמִפְרָא לְקִרְתָּא לְאַתְר
 מְסָאב: מֵא וַיִּת בֵּיתָא
 יִקְלִפּוֹן מְנִי סְחֹר סְחֹר
 וִירְטוֹן יִת עִפְרָא דִי קְלִיפּוֹ
 לְמִפְרָא לְקִרְתָּא לְאַתְר
 מְסָאב: מֵב וַיִּסְבּוֹן אֲבָנִין
 אוֹחְרָנִין וַיַּעֲלוֹן לְאַתְר
 אֲבָנִיא וְעִפְר אוֹחְרָן יִסְב

אֶל־מְחֹיץ לְעִיר אֶל־מְקוֹם טָמֵא :
 מֵא וְאֶת־הַבַּיִת יִקְצַע מִבַּיִת סָבִיב
 וַיִּשְׁפְּכוּ אֶת־הָעֶפֶר אֲשֶׁר הִקְצוּ אֶל־
 מְחֹיץ לְעִיר אֶל־מְקוֹם טָמֵא :
 מֵב וְלָקְחוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת וַהֲבִיאוּ
 אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים וְעֶפֶר אֶתְר יִקַּח

רש"י

אבן עזרא

טמא. מקום שאין טהרות משתמשות שם, למדך הכתוב שהאבנים הללו מסמאות מקומן בעודן צו לח) לב): (מח) יקציע. דרילי"ר בלעז לט), ובלשון משנה יש הרבה: מבית. מצפנים: סביב. סביבות הנגע מ), בת"כ נדרש כן שיקלוף הטיח מח) שסביב אבני הנגע מנ) רג): הקצו. לשון קלה מג) אשר קלעו מד) בקלוע הנגע סביב מה): הפך יקציע (עד) והוא פנורת טחים אותו טפל (יחו' יג י) (פה):

את האבנים, יסירו (עג) וכן חלצני ה' מאדם רע (תה' קס ב) (עד): אל מקום טמא. שלא יקחם משם אדם, שיהיו נכרים שהם טמאים (עה) [כב]: מא ואת הבית יקציע, פנורת מקצעות (ישעיה מד יג) (עו) וכן סר ואהלות קציעות (תה"ל סה ט) (עז) וטעמו פצולות (עה) וי"א שיפצלוהו הקצויע (עט) ואין זה נכון, כי כבר פשה הנגע בבית רק יקציע כל הבית (פ) [כג]: וטעם מבית. מבפנים (פח): הקצו. פנורת קצה (פכ) כי קצתו ההוא למעלה הסירו לבדו (פג) כי טחים אותו טפל (יחו' יג י) (פה):

יהל אור

קרני אור

שפל ל"י, והיה ל"ל שפלים, ויפרא שמלת שפל תשוב אל כל אחד מהם: (עג) יסירו: וינתקו מקומם: (עד) הולאח דבר מדבר דוחק שררך כח להוליאו קרויה חליצה, וכן כל חליצה מלצה ודוחק חלצני ד' מאדם רע (רל"ט): (עה) וכן פי' רש"י ז"ל מקום שאין טהרות משתמשות שם: (עו) והוא שם כלי שמקלף צו ההרש העץ ומחליקו: (עז) ופי' שש הח' ז"ל שקציעות מגזרת המקצועות, והמלה המוכה על בגדותיך, וביאורו שם שמקצועות הוא הכלי שמקלפים צו ומתקנים צו ומליירים צו, ויהיה פי' שם מתוקנות כל בגדיך: (עה) וטעמו פה שיקלע ויפאל הסיה, רוצה לומר שיסיר הטיח: (עט) שיקלוף רק המקום שהקציע: (פ) וכן ת"א ויוב"ע, ועיין קרני אור: (פח) פי' יקציע כל הבית מצפנים: (פכ) ופי' אשר לקחו קלעו: (פג) כי קלעו עפרו שהיתה למעלה הסירו ממנו: (פד) ופי' לטוח במקום הקלוי: (פה) ופרשו "טוח" מנחי העי"ן, וענינו שטחין כותלי הבית כסיד או כחמר בין אבן לאבן:

ומן שפר", כי הוא ענין טהרות ועכוות כמו שפרוריה, ורנ"ו יפרש שהמלה מורכבת מן "שקע" ומן "ערה" שקע יורכ על היות האבן שקועה צדדין וערה יורה להיפך שאפשר לחלצו מן הקיר כשיקצו הטיח סביבותיה ושל"ל הביא מת"א שחרגס "פסתן" ענין גומות והוא משרש "קער", והנה נגעי הנמים נקראים כן, להיותם כעין גומות, ואס"כ מפרש שמרליהן שפל מן הקיר, והכל"ג הביא מפרגוס כ"י שכו"ג שם "פסתין" וכ"ה במרגוס סביוניטה, וכוא רוצה לגרום "פסתן" מלשון המשנה שבנעשים פתן עי"ש, ועיין ספרא ובהתוס"מ מה שביאר צו, ולדעת ח"י געועניוס נס' המלין שלו ביאר ג"כ כי שקערות הוא מענין עומק, ולדעתו הוא נגור מן קערה, והעי"ן כמו שלהבת מן להב: [כב] וכ"ה (ספרא) אל מקום טמא שיהא מקומו טמא, ועיין בהתוס"מ שם: [כג] ולדעת ח"ל (ספרא) ואת הבית יקציע וכו' לא לקחו קלעו: (פג) כי קלעו עפרו שהיתה למעלה הסירו ממנו: (פד) ופי' לטוח במקום הקלוי: (פה) ופרשו "טוח" מנחי העי"ן, וענינו שטחין כותלי הבית כסיד או כחמר בין אבן לאבן:

מקורי רש"י

מנחת יהודה

לב) ספרא ילקוט תקס"ו פס"ו: לב) ספרא:

לח) דעת ר"י (ספרא) שהסקום ישאר טמא, אף שניטל האבנים משם, דעתו שם שאף העפר הניטל עם האבנים ספסא הסקום כמו האבנים: (לט) וברש"י כ"י רזוני"ר, ובז"ל רדוי"ר (רדוני"ר) (עשוואס פאן אייגער זאבע נאך אונד גאך לאז רייסען, היער אב קראטצען): מ) ולא סביבות הבית: מח) בז"ל יש גי' "הטיח", נס "הקיר": מנ) דמלשון ואת הבית משמע כל הבית מבפנים ומבחוץ, לכן אמר מבית שאינו אלא סבפנים, ומלשון סביב מיעש שנס סבפנים לא יקציע אלא סביב הנגע: מנ) שרשו קצה, וענינו כריתה וקלוף: מד) והכתוב יאמר, אשר הקצו, ופי' אשר קצעו, ושרש קצע ענינו נ"כ כריתה וקלוף: מה) צ"ל "בקצות הנגע סביב" וכן הוא בכ"י שבדי זכ"א"ם ובקצת דמוסים קדמונים כתוב "בקצו" והאחרונים פשו וכתבו "בקצוע" (שד"ל) וכ"ה בהגנת הספרא "בקצות" וכתב, שהגי' "בקצוע" משובשת, שאין לשון הקצוע נוטל על הנגע כלל, גם לא על מה שנקלף, רק על הכותל שמקיפין

**וַיִּשָׁע ית בֵּיתָא : מַג וְאִם יִשׁוּב הַנֶּגַע
 וּפְרַח בְּבֵית אַחֵר חֲלִיץ אֶת הָאֲבָנִים
 וְאַחֲרֵי הַקְצוֹת אֶת הַבַּיִת וְאַחֲרֵי
 הַטּוֹחַ : מַד וּבָא הַכֹּהֵן וּרְאָה וְהִנֵּה
 פִּשְׁתָּה הַנֶּגַע בְּבֵית צֹרַעַת מִמֶּאֲרַת**

וַיִּשָׁע ית בֵּיתָא : מַג וְאִם
 יתוב מִכְתָּשָׁא וַיִּסְגֵי
 בְּבֵיתָא פְתֵר דְשְׁלִיפּוּ ית
 אֲבָנִיא וּבְתֵר דְקְלִיפּוּ ית
 בֵּיתָא וּבְתֵר דְאֶתְשָׁע :
 מַד וַיִּיעוּל פְּהֵנָא וַיַּחְזִי וְהָא
 אוּסִיף מִכְתָּשָׁא בְּבֵיתָא
 מְגִירוֹת מְחַסְרָא הִיא

אבן עזרא

רש"י

מג אחר חלץ. אחר שחלץ ואחרי הקצות את הבית בתחלה (פו). וסלת ולקחו והביאו, רבים במהרה (פו): ועפר אחר יקח. בעל הבית שירצה לדור בו (פח), ואם הנגע ישוב יבא

(מג) הקצות. לשון העשות (לד), וכן הטוח (מו), אבל חלץ את האבנים מוסב הלשון אל האדם שחלץ (מו), והוא משקל לשון כבד, כמו כפר, דבר מח: ואם

ישוב הנגע. יכול חזר בו ציוס יהא טמא, ת"ל ושכ הכהן לה, ואם ישוב מט, מה שיבה האמורה להלן נ) בסוף שבוע אף שיבה האמורה כאן בסוף שבוע נח) לו: (מד) ובא הכהן וראה והנה פשה. יכול לא יהא החוזר טמא אלא א"כ פשה נב), נאמר לרעת ממארת צבתים, ונאמר לרעת ממארת צבגדים לו), מה להלן ע) טמא את החוזר אעפ"י שאינו פושה נד), אף כאן נה) טמא את החוזר אעפ"י שאינו פושה, א"כ מה ת"ל והנה פשה נו), אין כאן מקומו של מקרא זה ט), אלא ונתן את הבית נח) היה לו לכתוב אחר ואם ישוב הנגע נט), וראה והנה פשה ט), הא לא בא ללמד אלא על גנע העומד בעיניו בשבוע ראשון סא), ובא בסוף שבוע שני ומלאו שפשה שלא פי' בו הכתוב למעלה כלום סב), בעומד בעיניו בשבוע ראשון ולמדך כאן בפסיון זה סג), שאינו מדבר אלא בעומד בראשון ופשה בשני ומה יעשה לו, יכול יתלנו כמו שסמך לו ונתן את הבית, ת"ל ושכ הכהן מד), ובא הכהן סה), נלמוד ביאה משיבה סו), מה שיבה חולץ וקולה וטח ונותן לו שבוע סז), אף ביאה חולץ וקולה וטח ונותן לו שבוע ואם חזר טהור, ומנין שאם עמד בזה וביה סח) חולץ וקולה וטח ונותן לו שבוע סט) ת"ל (ובא) ע) ואם בא יבא טא) במה הכתוב מדבר, אם בפושה בראשון הרי כבר אמור עב), אם בפושה בשני עג), הרי

קרני אור

יהל אור

אמרתי אלא סביב לנגע, פי' סביב הכתב, שבו הנגע קולף לו מסביב, לא סביב הבית:

(פו) כי בתחלה מקלים ואח"כ מחלץ (ס' מ, ומא): (פז) ע"כ יאמר בל"ר: (פח) ע"כ יאמר בל"י:

מנחת יהודה

מקורי רש"י

שמשקלפין: מו) ר"ל הקצות והטוח שניהם המקור מבנין נפעל, וזה מורה על קבלת הפעולה, כי נקצה הבית ונטוח, וע"ז כתב שו"ל, אם היה נפעל (כרעת רש"י) היה משמשו הקצות, ונראה שהוא הפעיל בחירק, כמו השְׁטָרָה, נפעל: מו) אעפ"י שנקוד בחירק,

לד) עיין רש"י למעלה י"ג נ"ה: לה) למעלה פי' ל"ט: לו) ספרא, ועיין רש"י פי' עיובין כ"ח ט', ד"ה ושכ הכסן, טס סאריך יוטר מכפי המבואר כאן: לו) למעלה י"ג נ"ח:

וכסו חלץ במקום חלץ, אבל המוח אין ספק שהוא סונקד בדנש, ל"ט: ט) טל' שלשון שיבה דומה ל"ש ואם ישוב הכהן שהוא בסוף ו: נב) פי' אם חלץ וקצה ופח וחזר הנגע ופרח בבית יכול לא יהא טמא אלא א"כ הוסיף בתורתו: נג) מה צרעת. ממארת האמור בבגדים: נז) כדמשמע למעלה: נח) אף צרעת ממארת האמור כאן: נו) ובא הכהן וראה והנה פשה: נט) לאו אחוז ופרח הכתוב בפסוק ט"ג קאי: נח) הכתוב בפסוק ט"ה: נט) הכתוב בפ' ט"ג, ויהיה ענין הכתובים אם ישוב הנגע אחרי חליצה קיצה והטוח, צרעת ממארת היא בבית טמא הוא, ונתן את הבית וגי' והבא אל הבית וגי' והשיב בבית וגי' ט) מה שאמר הכתוב כאן בפ' ט"ד, ובא הכהן וראה והנה פשה אין מקומו כאן רק אחר והאוכל בבית שנפסוק ט"ז: טא) בנב בשבוע ראשון ומצאו עומד: טב) והזכרון גורס כאן אחר מלת כלום "כלומר": טג) פי' בסקרא זה דובא הכהן והנה פשה: טד) למעלה בפ' ל"ט: טה) הכתוב בפסוק כאן: טו) כגו"ש: טז) להסגירו: טח) פי' כשעמד בשני השבועות: טט) פי' שבוע שלישי: פ) ובא הכהן הכתוב כאן: פא) הכתוב בפ' ט"ח: פב) פי' אם פשה בראשון ועכשיו בשני לא פשה הרי אמור הוא בתחילת הענין שהוא טמא, וכ"ת פי' אם ישוב הנגע שר"ל בסוף שבוע שני ואעפ"י שלא פשה: פג) אבל בראשון לא פשה, ועליו הוא אומר וראה והנה לא פשה הנגע (ט' טח) כלומר וראה והנה זה שפשה עכשיו בשני לא פשה בשבוע ראשון, אלא היה

אבל המוח אין ספק שהוא סונקד בדנש, ל"ט: ט) טל' שלשון שיבה דומה ל"ש ואם ישוב הכהן שהוא בסוף ו: נב) פי' אם חלץ וקצה ופח וחזר הנגע ופרח בבית יכול לא יהא טמא אלא א"כ הוסיף בתורתו: נג) מה צרעת. ממארת האמור בבגדים: נז) כדמשמע למעלה: נח) אף צרעת ממארת האמור כאן: נו) ובא הכהן וראה והנה פשה: נט) לאו אחוז ופרח הכתוב בפסוק ט"ג קאי: נח) הכתוב בפסוק ט"ה: נט) הכתוב בפ' ט"ג, ויהיה ענין הכתובים אם ישוב הנגע אחרי חליצה קיצה והטוח, צרעת ממארת היא בבית טמא הוא, ונתן את הבית וגי' והבא אל הבית וגי' והשיב בבית וגי' ט) מה שאמר הכתוב כאן בפ' ט"ד, ובא הכהן וראה והנה פשה אין מקומו כאן רק אחר והאוכל בבית שנפסוק ט"ז: טא) בנב בשבוע ראשון ומצאו עומד: טב) והזכרון גורס כאן אחר מלת כלום "כלומר": טג) פי' בסקרא זה דובא הכהן והנה פשה: טד) למעלה בפ' ל"ט: טה) הכתוב בפסוק כאן: טו) כגו"ש: טז) להסגירו: טח) פי' כשעמד בשני השבועות: טט) פי' שבוע שלישי: פ) ובא הכהן הכתוב כאן: פא) הכתוב בפ' ט"ח: פב) פי' אם פשה בראשון ועכשיו בשני לא פשה הרי אמור הוא בתחילת הענין שהוא טמא, וכ"ת פי' אם ישוב הנגע שר"ל בסוף שבוע שני ואעפ"י שלא פשה: פג) אבל בראשון לא פשה, ועליו הוא אומר וראה והנה לא פשה הנגע (ט' טח) כלומר וראה והנה זה שפשה עכשיו בשני לא פשה בשבוע ראשון, אלא היה

הוא בבית טמא הוא : מה ונתן
את הבית את אבניו ואת עציו
ואת כל עפר הבית והוציא אל-
מחויץ לעיר אל מקום טמא :
והבא אל הבית כלי ימי הסגיר
אתו יטמא עד הערב : מה והשכב
בבית יכבם את בגדיו והאכל

בביתא מסאב הוא :
מה ויתרע ית ביתא ית
אבניהו וית אעוהי וית
כל עפר ביתא ויפק
למפנא לקרתא לאתר
מסאב : מה ודיעול לביתא
כל יומין דיסגר יתיה יהי
מסאב עד רמשא :
מה ודישכוב בביתא יצבע
ית לבושהו ודייכול
בביתא יצבע ית

אבן עזרא

רש"י

הכהן (פט) : מה ונתן את הבית. בצווי,
וכן והוציא (ל), והקרוב שסגור יהיה שבעת
ימים (לא), רק הכתוב אחז דרך קצרה,
והעד והבא אל הבית כל ימי הסגיר אותו
בראשונה ובשנייה (נב) : מה יטמא עד
הערב. אתר שירחץ בשרו כמשפט (נג) :
מה והשוכב. חסור, על בן יכבם בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב, ולא הזכירו
הכתוב (נד), כי כל שוכב ואוכל הוא בא
בבית (נה) :

כבר אמור עד), הא חינו אמור (ובא) ואם
בא יבא אלא את שבה צבוק ראשון,
ובא צבוק שבו שני וראה והנה לא פשה,
זה העומד מה יעשה לו עה), יכול יפטר
וילך כמו שכתוב כאן וטהר את הבית עו),
ת"ל כי נרפא הנגע לא טהרתי אלא את
הרפוי עו), מה יעשה לו, ביאה אמורה
למעלה עח), וביאה אמורה למטה עט),
מה בעליונה חולץ וקולה ומה ונותן לו
שבוע דגמה לה זה שיבה זה ביאה פ), אף בתחתונה כך פא) וכו' כדאיתא
בתורת כהנים לח), גמרו של דבר, אין נתילה אלא צנגע החוזר אחר חלילה
וקלוי וטיחה, ואין החוזר לריך פשיון פנ), וסדר המקראות כך הוא ואם ישוב ונתן,
והבא אל הבית, והאוכל בבית, ובא הכהן וראה והנה פשה, ודבר הכתוב בעומד
בראשון שנותן לו שבוע שני להסגרו, וצבוק שבו שני להסגרו, בא וראהו
שפשה, ומה יעשה לו חולץ וקולה וטח, ונותן לו שבוע, חזר נותן, לא חזר טעון לפרים,
שאין צנגעים יותר משלשה שבועות פנ) לש) :

יהל אור

בפסוק מ"ד ודעת חז"ל בזה פיין רש"י :
(ג) ג"כ בצווי : (לא) וכ"ה (ספרא) שזמנו ו' ימים
כמו בכל הנגעים : (נב) ופי' כל ימי הסגיר אותו
שבוע ראשונה, וכן אם לא פשה בראשונה,

מנחת יהודה
חיה עומד בו : טד) הרי ג"כ אמור וראה והנה פשה
חנגע בבית, שפי' על מי שלא פשה בראשון ופשה בשני :
פה) פי' אם עמד בראשון ובשני, ש"ל שכמו שאם
עמד בראשון מקילינן להסגיר עוד שבוע כן אם עמד גם בשני נסחר לגמרי : טו) בפ' מ"ח, ואם בא יבוא ונו', וראה
והנה לא פשה ונו' וטהר הכהן את הבית : טז) שרפואה לא יצדק רק אחר הפיחה שלא שב הנגע, משא"כ אם
עמד בעינו ולא פשה קודם הפיחה לא נרפא הנגע : פח) בפ' ט"ד ובא הכהן וראה והנה פשה : טט) בפ' מ"ח :
ס) עיין אות ס"ו, מפני שביאה ושיבה הוא עגין אחד דשניהם מורים שבא מביהו לבית המנוגע : פא) חולץ
וקוצה וטח ונותן לו שבוע שלישי : פב) ורנה"ו יפרש כי פשיון נקרא כל חזרת נגע, וענינו שפשה על מה שהיה
תחלה : פג) והנה בנגעי הבגדים היו שני הסגרים, ובנגעי הבתים שלשה, לפי שהיה הבגד דבר קל שאין
בו חסרון מסון רב, ולכך לא חששה התורה עליו הרבה, אמנם הבית הפסדו מרובה, ולכך התסירה התורה בו
ואמנם בשאר הדברים ילמד זה מזה (רד"א) :

בבית יכבם את בגדיו : מח ואם
 לא יבא הכהן וראה והנה לא
 פשה הנגע בבית אחרי הפת את
 הבית וטהר הכהן את הבית כי
 נרפא הנגע : מט ולקח להטא את
 הבית שתי צפרים ועץ ארו ושני
 תולעת ואזב : נ ושהט את הצפר
 האחת אל כלי חרש על מים
 חיים : נא ולקח את עץ הארו ואת
 האזב ואת שני התולעת ואת
 הצפר החיה וטבל אתם בדם
 הצפר השחוט ו במים החיים

לבשוהי: מח ואם מיעל
 יעול פהנא ויחזי והא לא
 אוסיף מכתשא בביתא
 פתר דאתשע ית ביתא
 ודפי פהנא ית ביתא
 ארי אהסי מכתשא:
 מט ויסב לדפאה ית ביתא
 תר תין צפרין ואשא
 דארזא וצבע זהורי
 ואזובא: נ ויפוס ית צפרא
 חדא למאן דחסף על מי
 מבוש: נא ויסב ית אשא
 דארזא וית אזובא וית
 צבע זהורי וית צפרא
 חיהא ויטבל יתהון
 בדמא דצפרא נכסהא
 ובמי מבוש וידי לביתא

רש"י

אבן עזרא

(מח) ואם בא יבא פד). לסוף שבוט (מז) ולקח. כחבירו (נו) :

שני: וראה והנה לא פשה. מקרא זה בא ללמד בעומד בעיניו בראשון ובשני מה
 יעשה לו, יכול יטהרט כמשמעו של מקרא, וטהר הכהן את הבית, ת"ל כי נרפא הנגע,
 לא טהרתי אלא את הרפוי, ואין רפוי אלא הבית שהוקלה והוטח ולא חזר הנגע, אבל זה
 טעון חלילה וקלוי וטיחה ושבוט שלישי, וכן המקרא נדרש, ואם בא יבא בשני
 וראה והנה לא פשה יטיחו, ואין טיחה בלא חלוץ וקלוי, ואחרי הטוח את הבית
 וטהר הכהן את הבית, אם לא חזר לסוף השבוט כי נרפא הנגע, ואם חזר כבר פירש
 על החוזר שטעון נחילה מ: (מו) כל ימי הסגיר אותו. ולא ימים שקלק את נגעו פה),
 יכול שאני מוליא המוחלט שקלק את נגעו פו), ת"ל כל ימי פו): ישמא עד הערב.
 מלמד שאין מטמא בגדים, יכול אפילו שהה בכדי אכילת פרס פח) פח), ת"ל והאוכל
 בבית יכבם את בגדיו, אין לי אלא אוכל פס), ושוכב מנין נ), ת"ל והשוכב, אין לי אלא
 אוכל ושוכב, לא אוכל ולא שוכב מנין נא), ת"ל יכבם יכבם נב) ריבה נב), א"כ

יהל אור

(נ) למעלה פ' ד' :

מנחת יהודה

מקורי רש"י

(מ) ספרא: מא) ספרא, ברכות מ"א ח' ועיין רש"י
 סס ד"ה אכילת פרס, עירובין פ"ב ב' ועיין רש"י שם
 ד"ה מניח תוספתא דנגעים פ"ז, תוספתא מקולות
 מאי כל לרבות המוחלט, אף שקלק נגעו מטמא: פח) הוא שיעור מעודה אחת, שפרס ר"ל חצי ככר, מלשון פרוסה
 ושלפה, ושיעורה לדעת רש"י ד' בצים (רש"י פסחים מד א) ד"ה ומשני: סס) דהיינו אוכל בהסבה שהוא שוכב
 ואוכל: נ) פ"י אם הוא שוכב לבד: נא) פ"י ראפילו לא שוכב ולא אכל רק שהה כשיעור אכילת פרס: נב) מט"ש
 שני פעמים יכבם בגדיו, שהיל"ל. והשוכב בבית והאוכל בבית יכבם בגדיו: נג) לרבות מי שבא ושהה, אעפ"י שלא
 אכל

וְהָיָה אֶל־הַבַּיִת שֶׁבַע פְּעָמִים :
 וְחָטָא אֶת־הַבַּיִת בְּדָם הַצִּפּוֹר
 וּבַמַּיִם הַחַיִּים וּבַצִּפּוֹר הַחַיָּה וּבַעֵץ
 הָאֵרֶז וּבְאֵזֹב וּבְשֵׁנֵי הַתּוֹלְעָת :
 וְשָׁלַח אֶת־הַצִּפּוֹר הַחַיָּה אֶל־
 מַחוּץ לָעִיר אֶל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה וּכְפָר
 עַל־הַבַּיִת וְטָהַר : חֲמִישִׁי נָד זֹאת
 הַתּוֹרָה לְכָל־נֶגַע הַצָּרְעָת וּלְנִתְקָ:
 נָה וּלְצָרְעַת הַבֶּגֶד וּלְבַיִת : וּלְשֵׂאת
 וּלְסַפְּחַת וּלְבִהָרַת : וְלַהוֹרֵת בְּיוֹם
 הַטָּמֵא וּבְיוֹם הַטָּהָר זֹאת תּוֹרַת
 הַצָּרְעָת : פ טו א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר : ב דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְאָמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זָבֹו

שבע זמנין : נב וידברי
 ית ביתא בדמא דצפורא
 ובמי מפוע ובצפורא
 חיתא ובאשא דארזא
 ובאזובא ובצעע זהרי :
 נג וישלח ית צפורא חיתא
 למברא לקרפא לאפי
 חקלא ויכפר על ביתא
 וידבי : נד דא אורייתא
 לכל סכתא סגירותא
 ולנתקא : נה ולסגירות
 לבושא וקגי תא :
 נו ולעסקא ולעדיא
 ולבחרא : נו לאלפא ביום
 מסאבא וביום דכיא דא
 אורייתא דסגירותא :
 נז ומליל י עם משה ועם
 אהרן למימר : נ מלידו
 עם בני ישראל ותימרון
 להון גבר גבר ארי יהי

אבן עזרא

רש"י

נז ביום הטמא. ביום שיהיה האדם או
 הכנור או הבית טמא או טהור (נז) : א וידבר
 ה' אל משה ואל אהרן. כי הכהנים יפרישו
 בין זבה לנדה, כאשר אמרו חז"ל, בין דם
 לדם (דברי יו ח) (ה), ועתה יחל לבאר
 הטמאים מדבר נסתר, כי הצרעת ננע גלוי:
 ב זב. כסו זבת חלב (שמות ג ח) כדמות
 טפות נוטפות (ב) : מבשרו. כנוי לערות
 בזב וטמא בזבה, מה זבה ממקום שהיא מטמאה קלה נדה (ג), מטמאה

למה נאמר הכול וסוכב (נד), ליתן סיפור
 לסוכב כדי אכילת פרס (טב) : (נו) להורות
 ביום הטמא וגו'. חיזה יום מטהרו,
 וחיזה יום מטמאו (נה) (טג) : (צ) כי יהיה
 זב. יכול זב מכל מקום יהא טמא (ח) ת"ל
 מצשרו, ולא כל צשרו (א) אחר שחלק
 הכת"ב בין צשר לבשר זכתי לדין (ב) טמא
 טומאה שהיא מטמאה קלה נדה (ג), מטמאה

יהל אור

(15) מצואר דיניהן :

(ה) ב"ה (סנהד' פו ח) כי יפלא ממך וגו' בין
 דם לדם (דברי יו ח) בין דם נדה, דם
 מנחת יהודה

לידה, דם זיבה, ואמר קרא (שם שם ט) זבחת אל
 הכהנים וגו', ע"כ כלל בזה הדבור את אהרן :
 (ב) שנוסף מאליו טיפין טיפין כלי כונה, והוא חולי
 מקורי רש"י

אכל ולא שכב אלא שהא מטמא בגדים : (נד) אחרי
 דבשהייה הדבר תלוי : (ס) מפלת ביום ידויק שההבאה
 לפומאה ולטהרה לא יהיה רק ביום ולא בלילה : (ח) פי' אפילו הזב מפיו או מחוטמו וזונו יהא טמא : (ב) פי' נתנה
 לי רשות לרונ באיזה בשר מבשרו ששתעי : (ג) כה שקורא נדה טומאה קלה טשום שאין צריכה ז' נקיים וקרובן סת
 שאין כן זבה גדולה שצריכה ז' נקיים וקרובן, וכן קורא לבשל קרי טומאה קלה בערך הזה, פשום דבשל קרי לא בעי נטי
 קרבן ולא ספירת שבעה :

דָּאִיב מִבְּשָׂרָהּ דּוּבִיָּה
 מִסָּאב הוּא : ג וְדָא תְּהִי
 סְאֻבְתִּיהּ פְּדוּבִיָּה רִיר
 בְּשָׂרָהּ יַת דּוּבִיָּה אִו
 חֲתִים בְּשָׂרָהּ מְדוּבִיָּה
 סְאֻבְתִּיהּ הִיא : ד פֶּל
 מִשְׁכַּבָּא דִּי יִשְׁכַּב עֲלוֹהִי
 דּוּבְנָא יְהִי מִסָּאב וְכָל
 מְנָא דִּי יִהְיֵב עֲלוֹהִי יְהִי
 מִסָּאב : ה וְגַבְר דִּי יִקְרַב

רש"י

טומאה חמורה זיבה, אף הזב ממקום
 שמטמא טומאה קלה קרי, מטמא טומאה
 חמורה זיבה (ב) : זובו טמא. למד
 על הטפה שהיא מטמאה (ד) (ג), זוב
 דומה למי בלק של שעורין (ה) ודחוי (ו)
 ודומה ללובן ביצה המוזרת (ז), שכבת זרע
 קשור כלובן ביצה שאינה מוזרת (ד) : (ג) רר.

לשון ריר (ה) שזב את בשרו (ח) (ו) : את זובו. כמו ריר שיוצא ללול : או החתים
 שיוצא עב וסותם את פי האמה, ונחתם בשרו מטפת זובו, זהו פשוטו, ומדרשו (ז)
 מנה הכתוב הראשון ראיות שמים וקראו טמא, שנאמר זב מבשרו זובו טמא הוא,
 ומנה הכתוב השני ראיות שלש וקראו טמא, שנאמר טומאתו בזובו, רר בשרו את זובו
 או החתים בשרו מזובו טומאתו היא, הא כיצד שמים לטומאה (ט), והשלישי מזיקתו
 לקרבן (י) : (ד) כל המשכב. הראוי למשכב, יכול אפילו מיוחד למלאכה אחרת (יא) ?
 ת"ל אשר ישכב, אשר שכב לא נאמר (יב) אלא אשר ישכב המיוחד תמיד לכך (יג),
 ילא זה שאומרים לו עמיד ונעשה מלאכתנו (ח) : אשר ישב. ישב לא נאמר אלא אשר ישב
 יהל אוד

יהל אוד

זא לחלושי מתניס להולשת כח המחזיק : (ג) זא
 בהשאלה אל חצר התשמיש בזכר, וכן אשר בשר חמורים
 בשרם (יחז' כג כ) גדלי בשר (שם טו כו) וכד"ק
 כנוי לערוה" וכן נכון יותר, כי כן יכנה ג"כ ערות
 האשה (למטה טו יט) : (ד) שמ"ז לזיבת הזרע :

(ה) הסעם מה שהקדים הכתוב במלות, וזאת תהיה טומאתו : (ו) ויפרש הכתוב על איזה אופן תהיה
 הזיבה שיקרא זב ויטמא : (ז) פועל משם, ויורד ריר על זקן, והוא הרוק הדק הנוסף מן הפה, ופי'
 שיהיה דר בשרו ונעשה דק כריר היוצא מפה שהוא יורד ללול : (ח) ושרשו חתם, והחתים מן ההסעיל :
 (ט) מפני שיוצא עב סותם פי האמה ונחתם בשרו מחמת זובו : (י) שעל הרוב ימלא גם מן הזוב היוצא

מקורי רש"י

ילקוט תקס"ו, פס"ז : (ב) ספרא נדה שם ילקוט שם, פס"ז :
 (ג) ספרא, נדה ג"ה א' ילקוט שם פס"ז : (ד) ספרא,
 נדה ל"ה ב' : (ה) איוב ו' ו' : (ו) עיון נדה כ"ו א' :
 (ז) ספרא, נדה מ"ג ב', מגילה ח' א', ילקוט תקס"ו,
 פס"ז : (ח) ספרא, שבת כ"ט א', מגילה כ"ג ב', נדה

(ט) פי' לפומאת זיבה, ופומאת האיש, כלובן, ופומאת האשה בדם : (י) וכ"ה בג' שם, אין בין ראיה שניה לראיה
 שלישית בזב אלא בקרבן : (יא) כגון דף של נחתמים או עריבה גדולה : (יב) אם היה אוסר כל אשר שכב עליו יכלול
 כל דבר אשר שכב עליו : (יג) והנה מט"ש אשר ישכב עליו, וכא אשר אשר שכב עליו כלשון עבר, וידוע שהעמיד
 הבא במקום עבר סורה על התמידות כמו כל ימי אשר ישכון הענן (בכד' פ' י"ח) ככה יטשה איוב (איוב א' ה')
 היינו

אבן עזרא

הזכר (ג) : זובו. שם (ד) : ג וזאת תהיה
 טמאתו. השעם (ה) כי הזוב הוא על בי
 דרכים (ז) : רר בשרו. מנזרת ויורד רירו
 על זקנו (ש"א כא יד) (ו) : או החתים.
 כמו נסגר, מנזרת כי חתום הוא (ישעי' כט
 יא) (ח) [א] והשעם שהתחבר הזוב ונקרש,
 ולא יצא הקרי בשכבו עם האשה (ט) [ב]
 ונזרה אהת למשכב ולמושב (י), וכן הנוגע

כמו ריר שיוצא ללול : או החתים
 שיוצא עב וסותם את פי האמה, ונחתם בשרו מטפת זובו, זהו פשוטו, ומדרשו (ז)
 מנה הכתוב הראשון ראיות שמים וקראו טמא, שנאמר זב מבשרו זובו טמא הוא,
 ומנה הכתוב השני ראיות שלש וקראו טמא, שנאמר טומאתו בזובו, רר בשרו את זובו
 או החתים בשרו מזובו טומאתו היא, הא כיצד שמים לטומאה (ט), והשלישי מזיקתו
 לקרבן (י) : (ד) כל המשכב. הראוי למשכב, יכול אפילו מיוחד למלאכה אחרת (יא) ?
 ת"ל אשר ישכב, אשר שכב לא נאמר (יב) אלא אשר ישכב המיוחד תמיד לכך (יג),
 ילא זה שאומרים לו עמיד ונעשה מלאכתנו (ח) : אשר ישב. ישב לא נאמר אלא אשר ישב

קרני אוד

[א] כי נחתם ונסגר הבשר הכוא מפני עוני הלימה
 שיוצאת כמו שיקרה לבעלי האבן בכליות שמתהווה
 שם לימה עבה שרופה מחום הכליות, ונעצר ממנה השמן
 מלצלות ולא יצא רק כמו לימה עבה (רד"ח) : [ב] וקמ"ל
 שבשני הדרכים מטמא, ומ"ל לא נימא להו כוה, דחס

(ו) ויפרש הכתוב על איזה אופן תהיה
 הזיבה שיקרא זב ויטמא : (ז) פועל משם, ויורד ריר על זקן, והוא הרוק הדק הנוסף מן הפה, ופי'
 שיהיה דר בשרו ונעשה דק כריר היוצא מפה שהוא יורד ללול : (ח) ושרשו חתם, והחתים מן ההסעיל :
 (ט) מפני שיוצא עב סותם פי האמה ונחתם בשרו מחמת זובו : (י) שעל הרוב ימלא גם מן הזוב היוצא

מנחת יהודה

(ד) שלא תאמר שאינו מטמא אלא האיש הזב, ולא הזוב
 היוצא ממנו, ת"ל זובו סמא : (ה) פי' דק שאינו מקושר :
 (ו) ובג' נדה (ל"ה ב') "דיהה" ופי' רש"י שם, מתקמק
 ונפרד ואינו קשור : (ז) ופי' רש"י ז"ל שם, שאינה משרצת
 אפרוח תחת תרנגולת", והוא דספנא מארעא ולא בא סופר :
 (ח) ובז"ל יש גי' מבשרו, ופי' רש"י (נדה נ"ו א') כעין
 ריר שהוא לח, כמו ויורד רירו על זקנו (ש"א כ"א י"ד) :
 (י) וכ"ה בג' שם, אין בין ראיה שניה לראיה
 שלישית בזב אלא בקרבן : (יא) כגון דף של נחתמים או עריבה גדולה : (יב) אם היה אוסר כל אשר שכב עליו יכלול
 כל דבר אשר שכב עליו : (יג) והנה מט"ש אשר ישכב עליו, וכא אשר אשר שכב עליו כלשון עבר, וידוע שהעמיד
 הבא במקום עבר סורה על התמידות כמו כל ימי אשר ישכון הענן (בכד' פ' י"ח) ככה יטשה איוב (איוב א' ה')
 היינו

בְּמִשְׁכְּבוֹ יִכְבֶּם בְּגִדְיוֹ וְרַחֵן בְּמַיִם
 וְטָמְא עַד־הָעֶרֶב: וְהִישָׁב עַד־
 הַבֶּלִי אֲשֶׁר־יֵשֵׁב עָלָיו הַזֹּב יִכְבֶּם
 בְּגִדְיוֹ וְרַחֵן בְּמַיִם וְטָמְא עַד־
 הָעֶרֶב: חצי הספר וְהִנֵּגַע בְּבֶשֶׂר הַזֹּב
 יִכְבֶּם בְּגִדְיוֹ וְרַחֵן בְּמַיִם וְטָמְא עַד־
 הָעֶרֶב: ח וְכִי־יֵרַק הַזֹּב בַּטְהוֹר
 וְכַבֵּם בְּגִדְיוֹ וְרַחֵן בְּמַיִם וְטָמְא עַד־
 הָעֶרֶב: ט וְכָל־הַמְרַכֵּב אֲשֶׁר־יִרְכַּב
 עָלָיו הַזֹּב יִטְמָא: י וְכָל־הִנֵּגַע בְּכָל

בְּמִשְׁכְּבוֹ יִכְבֶּם בְּגִדְיוֹ וְרַחֵן בְּמַיִם
 לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּסְחִי בְּמֵא
 וַיְהִי מִסָּאָב עַד רַמְשָׂא:
 ו וְדִי־תִיב עַל מְנָא דִּי
 יִתִּיב עֲלוּהִי דֹבְנָא יִצְבַּע
 לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּסְחִי בְּמֵא
 וַיְהִי מִסָּאָב עַד רַמְשָׂא:
 ז וְדִי־קֶרֶב בְּבֶשֶׂר דֹּבְנָא
 יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּסְחִי
 בְּמֵא וַיְהִי מִסָּאָב עַד
 רַמְשָׂא: ח וְנָאֲרִי יִרֹק
 דֹּבְנָא בְּדִכְיָא וַיִּצְבַּע
 לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּסְחִי בְּמֵא
 וַיְהִי מִסָּאָב עַד רַמְשָׂא:
 ט וְכָל מְרַכְבָּא דִּי יִרְכַּב
 עֲלוּהִי דֹבְנָא יְהִי מִסָּאָב:
 י וְכָל דִּי יִקְרַב בְּכָל דִּי

רש"י

אבן עזרא

עליו הזב במיוחד תמיד לכך יד (ט) :
 (ה) ואיש אשר יגע במשכבו . לימד
 על המשכב שחמור מן המגע (טו) , שזה נעשה
 אב הטומאה , לטמא אדם לטמא בגדים (טז) ,
 והמגע שאינו משכב אינו אלא ולד הטומאה יז) ,
 ואינו מטמא אלא אוכלין ומסקין י) : (ו) והיושב
 על הבלי . אפילו לא גגע אפילו עשרה כלים
 זה על זה כולן מטמאין משום מושב , וכן במשכב יח) יא) : (ח) וכי ירוק הזב בטהור .
 זנגע צו און נשאו , שהרוק מטמא במשא יט) יב) : (ט) וכל המרכב . אעפ"י שלא ישב עליו
 כגון התפוס של סרגא כ) שקורין לו ארע"ן טמא משום מרכב כא) יג) , והאוכף שקורין

יהל אור

באחד מהם משפט אחד לו יא) : ז והנוגע
 בבשר הזב . באיזה אבר שיהיה יב) ג) :
 ח ירק . ידוע מפעלי הכפל יג) והעד דגשות
 קו"ף רוקי יד) הנה גם רוקי יזיק , כי
 הזוב מהחלויים הנדבקים טו) , ואין מנהג
 האדם שירוק בפני חברו רק איננו בכונה טו") ,
 כי הזב זרק רוקו ונפל על הטהור : ט זבל
 המרכב . שהוא מקבל טומאה כדברי

זה על זה כולן מטמאין משום מושב , וכן במשכב יח) יא) : (ח) וכי ירוק הזב בטהור .
 זנגע צו און נשאו , שהרוק מטמא במשא יט) יב) : (ט) וכל המרכב . אעפ"י שלא ישב עליו
 כגון התפוס של סרגא כ) שקורין לו ארע"ן טמא משום מרכב כא) יג) , והאוכף שקורין

קרני אור

מכלי הפז מהיושב או השוכב עליו : יא) לו רק משפט
 אחד שאינו מטמא אלא אוכלין ומסקין , כי הוא רק
 ולד הטומאה , פיין ספרא וכפ"י רש"י ז"ל : יב) כי
 אין ס"י כמו רר צטרו שהוא כינוי לאבר הזכר :
 יג) וזהו טומאת הזוב בל"ש
 מפני היותו חולי ככד מן ההלמים הנדבקים : טו") וכד"ק "ואינו ככוונה" :

מקורי רש"י

יזאל לחוץ פשיטא דטפות עבות מטמאים כ"ט מדקות ,
 ואם סותט פי סלמה ואינו יזאל , הלל א"מ עד שיזאל
 פנשור , וע"כ פי' ט"ל על מספר הראויה , ואופני
 טומאה פיין (ספרא) וכמח"מ טס : ג] מה שפס
 יג) ושטרו רקק : יד) עד בלעי רוקי (איוב ז יט) להורות על הכפל : טו) וזהו טומאת הזוב בל"ש
 מפני היותו חולי ככד מן ההלמים הנדבקים : טו") וכד"ק "ואינו ככוונה" :

מנחת יהודה

מ"ט ז' : ט) ספרא : י) ספרא : יא) ספרא , שנת פ"ב ב'
 כדכ כ"ה א' , טס ס"ט ב' , כלים פ"ח מ"ג ילקוט מקס"ס ,
 פס"ו : יב) ספרא , כדכ כ"ה ב' , ילקוט טס , פס"ז :
 יג) ספרא , עירובין כ"ז א' , ועיין כלים פכ"ג מ"ג :

חיינו שיתמיד הזב לשכוב עליו (התורה"ט) : יד) פי'
 המיוחד לישיבה : טו) שאינו של משכב : טז) שהמשכב
 כסמא האדם הנוגע בו , והאדם ההוא כסמא בגדים
 שעליו או בלי שטף בנגעו בהם וערשה אותם ראשון כמנהג :
 יז) והוא ראשון בלבד : יח) ובספרא , ואפילו ע"ג אבן כסמא"
 פי' שאם יש אבן על משכב זב או זבה וישב אדם על האבן אעפ"י שלא נגע אדם במשכב שהאבן חוצצת שם , אעפ"י שהאבן
 אינה מקבלת טומאה , והפי' מן אבן כסמא , עיין ערוך השלם , וביבקש דעת מהג' תפא"י פי' ז' ופי' כ"א יפרש , ר"ל משה
 גדול הצדיק שי"כ"ה כאבן גדול וכבד" , וכן פי' רש"י (נדה נ"ה , א') אבן גדולה חמושה על הכלים : יט) וכן ביחו וניעו ומימי
 האף : כ) בערבי קורין למרכב סורג , והתפוס של המרכב , הוא תבליטה שלפני האוכף ושלאחריו הכחזיקים את המרכב
 מלהחליק לפניו או לאחריו , והוא סמא משום מרכב לפי שאינו ראוי לישיבה אלא להסמך עליו בעת שהוא רוכב על
 האוכף : כל) וכן פי' רש"י (עירובין כו א) תפוס האוכף ארצון בלע"ז , שכשרוכב תופס באותו עץ שנקרא ארצון"ן ולהכי
 כסמא משום מרכב , ומלת ארצון"ן פתרו אותו הטבארים (דער זאכטעל באנגען) :

ואטטעל

אֲשֶׁר יִהְיֶה תַחְתָּיו יִטְמָא עַד־
הָעֶרֶב וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יִכָּבֵס בְּגָדָיו
וְרַחֵץ בַּמַּיִם וְטִמָּא עַד־הָעֶרֶב: יֹאכֵל
אֲשֶׁר יִגְעֵבוּ הַזֹּב וַיְדִי לֹא־שִׁטָּף
בַּמַּיִם וְכָבֵס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בַּמַּיִם
וְטִמָּא עַד־הָעֶרֶב: יִב וְכָל־חֲרָשׁ
אֲשֶׁר־יִגְעֵבוּ הַזֹּב יִשְׁבֵּר וְכָל־כְּרִי־
עֵץ יִשְׁטָף בַּמַּיִם: יִג וְכִי־יִטְהַר הַזֹּב

יְהִי תַחְתּוֹהִי יְהִי מִסָּב
עַד רְמֵשׂא וְדִיטוֹל יִתְהוֹן
יִצַּבַע לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי
בַּמַּיָּא וַיְהִי מִסָּב עַד
רְמֵשׂא: יֹא וְכָל דִּי יִקְרַב
בִּיה דּוּבְנָא וַיְדוּהִי לֹא
שִׁטָּף בַּמַּיָּא וַיִּצַּבַע
לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בַּמַּיָּא
וַיְהִי מִסָּב עַד רְמֵשׂא:
יִב וְכָאן דְחֲסָף דִּי יִקְרַב
בִּיה דּוּבְנָא יִתְבַר וְכָל
כָּאן דְאֵעִי שִׁטָּף בַּמַּיָּא:
יִג וְאֲרִי יִדְכִי דּוּבְנָא

רש"י

אבן עזרא

המעתיקים (טז): י בכל אשר יהיה תחתיו.
תחת המרכב יטמא טומאה קלה (יז) [ד].
ומומאת הנושא אותם יותר חמורה (יח) [ה]:
יא וידיו לא שטף במים. היה נראה לנו
כי כל מאכל והדומה לו שיגע בו הזב,
והנניעה היא בידים (יט) וידיו שטופות איננו
טמא, בעבור שלא נגע במקום הזוב, רק
כאשר ראינו כל אבותינו פירשו וידיו בנופו
קבלנו דבריהם (כ) [ו] ועל דרך הפשט כי
כל טהור שיגע בו הזב וידיו שטופות (כא)
הוא יטמא ולא בנדיו, ואם לא היו שטופות
יטמאו בנדיו, וזה כמו הנוגע בכל אשר

אליו"ט כב), טמא טומאת מושב כג) (יד):
(י) וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו.
של זב כד), זא ולימד על המרכב שיהא
הנוגע בו טמא, ואין טעון כבוס בגדים
והוא חומר במשכב מצמרכב טו): והנושא
אותם. כל החומר בענין הזב זזבו ורוקו
ושכבת זרעו ומימי רגליו והמשכב והמרכב,
משאן כה) מטמא אדם לטמא בגדים כו) טז):
(יא) וידיו לא שטף במים. צעוד שלא
טבל מטומאתו כז), ואפילו פסק מזובו
וספר שצעה ומחוסר טבילה מטמא בכל

טומאותיו וזה שהוליא הכתוב טבילת גופו של זב בלשון שטיפת ידים ללמדך שאין צית
הסתרים טעון ציאת מים אלא חצר הגלוי כמו הידים כח) (יז): (יב) וכלי חרש
אשר יגע בו הזב. יכול אפילו נגע בו מאחוריו וכו' כדאיתא בת"כ יח), עד חיזהו
מגעו שהוא ככולו כט), הוי אומר זה היסטו ל) (יט): (יג) וכי יטהר.

יהל אור

קרני אור

סס צטר, ולח אמר הנוגע צוב, פי' שצריך שיגע בנשד
דוקא בלח אמצעי, פיין (ספרא) ובכחוס"מ סס:
[ד] ודעת ר"ל (ספרא) תסהיו של זב, וכן אמרו סס
יכול חמתיו של מרכב וכו' ועיין רש"י: [ה] ומבואר
(ספרא) שמשא מטמא אדם לטמא בגדים, ועיין רש"י:
[ו] ומה שטוביא הטבילה בלשון שטיפת ידים דרשו (ספרא)
"מש ידיו בנראס, פרט לבית הסתרים" פי' שא"צ לטבול
רק מקוטות המגולים שגופו כדוגמת הידים לא צית הסתרים ועיין רש"י ו"ל וברפב"ן:

(טז) ומה שאמר המרכב כה"ל הידיעה מבואר בספרא,
היינו המיוחד רק לרכיבה, עיין רש"י ו"ל: (יז) ר"ל שאינו
מחויב רחילת גופו וכבוס בגדים: (יח) שצריך כבוס
בגדים ורחילת גופו: (יט) כי הידים הם העוסקות:
(כ) וכ"ה (סס"ז) ד"ל וידיו זה גופו, שנאמר הית
ידך (ישעי' נו י) כלומר הית עלמך: (כא) פי' וידי
רק מקוטות המגולים שגופו כדוגמת הידים

סקורי רש"י

מנחת יהודה

כב) ואטפעל: כג) מפני שחזא יושב עליו: כד) ולא תחת
של מרכב והסוך לו אלא אוב קאי, כלומר שנגע במרכב
שחיה תחתיו של זב, ופסא ואינו טעון כבוס בגדים:
כס) ובז"ל "המרכב והסושב שיחא משאן": כז) פי' שלענין
הנראה טען רחיצה, ובקרושין כ"ה א', סח בשרו מאבראי, אף כל מאבראי, ועיין תו"ט (מקנאות פ"ח
ס"ה) ד"ה אבל פסאה: כט) "בכולו" גרסינן בב"ה (הזכרון): ל) פי' שנתגרד והוספ כגלו סכה הזב שאעפ"י
שלא

(יד) סס, ילקוט סס: טז) ספרא: טז) ספרא:
(יז) ספרא, כדה ס"ו ב', קדושין כ"ה א', ילקוט מקס"ט,
פס"ז: יח) פיין ספרא: יט) ספרא:

מִזֹּבָבוֹ וְכָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים
 לְטַהֲרָתוֹ וְכַבֵּם בְּגָדָיו וְרַחַץ בְּשָׂרוֹ
 בַּמַּיִם חַיִּים וְטָהַר: י וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי
 יִקַּח לוֹ שְׁתֵּי תְרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה
 וּבָא | לְפָנָי יְהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
 מוֹעֵד וּנְתַנֶּם אֶל־הַכֹּהֵן: טו וְעָשָׂה
 אֶתֶם הַכֹּהֵן אֶחָד הַטָּמֵא וְהָאֶחָד
 עָלָה וְכָפַר עָלָיו הַכֹּהֵן לְפָנָי יְהוָה
 מִזֹּבָבוֹ: ס שְׁשֵׁי שְׁבִיעֵי כִשְׁהֵן מַחֻבְרִין מִן וְאִישׁ
 כִּי־תֵצֵא מִמֶּנּוּ שְׁכַבַּת־זָרַע וְרַחַץ
 בַּמַּיִם אֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד־
 הָעֶרֶב: ז וְכָל־בְּגָד וְכָל־עוֹר אֲשֶׁר־
 יְהִיָּה עָלָיו שְׁכַבַּת־זָרַע וְכַבֵּם בַּמַּיִם
 וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב: יח וְאִשָּׁה אֲשֶׁר

מדוביה וימני ליה שבועא
 זמין לדכותיה ויצבע
 לבושהו ויסחי בשריה
 במי מבויע וידפי:
 י וביומא תמינאה יסב
 ליה פרתין שפנינין או
 תרין בני יונה ויתי לקדם
 לתרע משפן זמנא
 ויתנינון לכהנא: טו ויעבד
 יהוון פהנא חד חטאתא
 וחד עלתא וכפר עלוהי
 פהנא קדם י מדוביה:
 טו וגבר ארי תפוק מניה
 שכובת זרעא ויסחי
 במיא ית כל בשריה ויהי
 מסאב עד רמשא: י וכל
 לבוש וכל משך די יהי
 עלוהי שכובת זרעא
 ויצטבע במיא ויהי
 מסאב עד רמשא:
 יח ואתתא די ישכוב גבר
 יתה שכובת זרעא ויסחון
 במיא ויהון מסאבין עד

רשי

אבן עזרא

יהיה תחתיו (כג): יג לטהרתו. טיזם כשיפסוק (ל) כ: שבעת ימים לטהרתו.
 טהרתו (כג), והקרבת עולה וחטאת, בעבור שבעת ימים טהורים מטומאת זיבה, שלא
 כי הזוב מוסר על עון (כד) [ז]: טז כי
 תצא ממנו. שלא קרצונו (כה) [ח]: שכבת זרע. כמו שכבת הטל (שמות טז יד) סגורת
 מי ישכוב (איוב לח לז) (כו) [ט] היה נראה לנו שצריך רחיצה הבגד או העור
 אם היה בו זרע לח או יבש, והאמת בדברי הקבלה (כו), והשלים דבר הזכר, ועתה

יהל אור

קרני אור

הזב שטופות: (כב) ודין זה אם נגע הטהור בהזב
 שידיו שטופות, שהוא טמא ולא בגדיו: (כג) מטומאת
 זיבה, והלמ"ד כלמ"ד הרה לזנוגים (ברא' לח כד)
 שפי' מזנוגים: (כד) ולריך קרבן לתת הודאה לשם
 שריפא אותו וטהרו, ולריך חטאת לכפר על העוון
 שלא יגרום לו עוד חולי: (כה) וכן פי' הח' ז"ל
 (ברא' לד א) על ותלא דינה, שפי' מעלמה, פיין
 ביאורי שם: (כו) וכן כתב הרד"ק בשרשיו ששכבת
 הטל ענין ירידה ושפיכה, ונכון להיות מזה שכבת
 זרע: (כז) שמטמאה כל זמן שהיא לחה, אבל לא
 שטמאה לעולם כ"ו שהיא לחה:
 יצישה, והוא כג' (שבת פו ב) שמטמאה לעולם כ"ו שהיא לחה:
 מנחת יהודה

מקורי רשי

מנחת יהודה

שלא נגע בו אלא גדרו טמא: (א) פי' כשיפסוק מזובו, (ב) ספרא, נדס ל"ז ח', מגילה ט' ח', ילקוט תקס"ט
 פס"ז

יִשְׁכַּב אִישׁ אֶתֶּה שְׁכַבְתִּי-זָרַע
 וְרָחֲצוּ בַמַּיִם וְטָמְאוּ עַד־הָעֶרֶב: פ
 יט וְאִשָּׁה כִּי־תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה
 זָבָה בְּבִשְׂרָהּ שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה
 בְּגִדְתָּהּ וְכָל־הַנִּגְעַבָּה יִטְמָא עַד־
 הָעֶרֶב: כ וְכָל־אִשֶּׁר תִּשְׁכַּב עִדּוֹ
 בְּגִדְתָּהּ יִטְמָא וְכָל־אִשֶּׁר־תִּשְׁכַּב
 עִלָּיו יִטְמָא: כא וְכָל־הַנִּגְעַבָּה בְּמִשְׁכַּבָּהּ
 יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְרָחֵץ בַּמַּיִם וְטָמְא עַד־
 הָעֶרֶב: כב וְכָל־הַנִּגְעַבָּה בְּכָל־כְּלִי
 אֲשֶׁר־תִּשְׁכַּב עִדּוֹ יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְרָחֵץ

רַמְשָׁא: יט וְאֶתְתָּא אַרְי
 תְּהִי דִּיבָא דָם יְהִי דוּבָה
 בְּבִשְׂרָהּ שִׁבְעָא יוֹמִין תְּהִי
 בְּרִיחוּקָהּ וְכָל דִּי־קָרַב בָּהּ
 יְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׁא:
 כ וְכָל דִּי תִשְׁכַּב עִדּוֹ
 בְּרִיחוּקָהּ יְהִי מִסָּאב וְכָל
 דִּי תִתִּיב עִדּוֹ יְהִי
 מִסָּאב: כא וְכָל דִּי־קָרַב
 בְּמִשְׁכַּבָּהּ יִצְבַּע קְבוּשׁוֹהִי
 וַיִּסְחִי בְּמִיָּא וַיְהִי מִסָּאב
 עַד רַמְשָׁא: כב וְכָל דִּי־קָרַב
 בְּכָל מְנָא דִּי תִתִּיב עִדּוֹ
 יִצְבַּע קְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי
 בְּמִיָּא וַיְהִי מִסָּאב עַד

רש"י

יראה זב, וכולן רלופין לב) כא): (יח) ורחצו במים. גזרת מלך היא שתטמא ראשה צביאה, ואין הטעם משום נוגע בשכבת זרע, שהרי מגע צית הסתרים הוא לג) כב): (יט) כי תהיה זבה. יכול מאחד מכל איבריה, ת"ל והיא גלמה את מקור דמיה כג), אין דם מטמא אלא הבא מן המקור כד): דם יהיה זובה בבשרה. אין זובה קרוי זב לטמא, אלא ח"כ הוא חדוּס כה): בגדתה. כמו ומתבל יגידוהו בו), שהיא ממודה ממגע כל חדס לד): תהיה בגדתה. יהל אור

אבן עזרא

יחל בנקבה, ופי' ואם על המשכב, הוא ישב על הכלי אשר תשב עליו (כה), והנה הכלי על המשכב או כלי על כלי (כט) על כן הטומאה קלה (כט') [י], ולא הזכיר באשה מרכב כי (בהמה) (ס"א בהווה) (ל) דבר הכתוב והמשפט אחר (ל"א): יט בבשרה. ערות האשה, וטעו הספרשים בבעל קרי את כל בשרו האבר לבד (לכ), והער כל (לג): דם יהיה זובה בבשרה. אין זובה קרוי זב לטמא, אלא ח"כ הוא חדוּס כה): בגדתה. כמו ומתבל יגידוהו בו), שהיא ממודה ממגע כל חדס לד): תהיה בגדתה.

קרני אור

זרע שזיכה ראו לזרוע ולהקים זרע, לחפוקי הוצא מאבר מת וכלי הרגשה (התופ"ת): [י] ורנה"ו השיג על הס' ז"ל בזה, ידעת ד"ל (ספרא) ואם על המשכב הוא, והטעם הוא לפי שהנוגע בכל שהוא על המשכב או על הכלי אשר הוא יושבת עליו הוא רביעי מן הזבה, ולפיכך הטומאה קלה, ואין צריך כבוס בגדים ורחיצת הגוף, אבל הנוגע במשכבה, או הנוגע בכל כלי אשר תשב עליו, הוא שלישי מן הזבה, ולפיכך צריך כבוס בגדים ורחיצת הגוף: (ל) וכן הוא בד"ק, ובבא"י, בהווה", ומלת צהמה הוא טעות, והכתוב דבר בהווה שדרכו של איש לרכוב: (ל"א) ואם יארע שתרכב דינה כאיש: (לכ) כי כתוב ורחץ את כל בשרו, שר"ל האבר לבדו, וטעותם בעבור הפי' מכשרו (פ' ב') שהוא כינוי לערות הזכר, ופי' גם את כל בשרו על ערות אבר האיש לבד: (לג) וזה ראייה שטעו כי שם כתוב כל בשרו, וזהו וודאי כל גופו, לא האבר לבד:

מקורי רש"י

כס"ו: כא) ספרא, ועיין נדה ס"ח ב': כב) ספרא, נדה מ"א ב': כג) למטה כ' י"ח: כד) ספרא, נדה י"ז ב': כה) עיין (ספרא תוריע, י"ב ו') שדמים הרבה טמאים בה, ופיין נדה י"ט א': כו) איוב י"ח י"ח:

מנחת יהודה

וזהו שהרת דמים, לא שהרת פומאה, וזהו אף שאינו שהור עדיין: לב) פי' שלא תהא שומאה מפסקת ביניהן, ואם יראה קרי באחד מהם אינו עולה מהמנין: לג) ומגע בית הסתרים לא שפיה טגע לענין פומאה: לד) ר"ל כי גרה

בַּמִּים וַיִּטְמָא עַד-הָעָרֶב: כַּג וְאִם עַל-
הַמִּשְׁכָּב הוּא אִו עַל-הַכֶּלִי אֲשֶׁר-
הוּא יִשְׁבֶת-עָלָיו בַּנֶּגְעוֹ-בּו יִטְמָא
עַד-הָעָרֶב: כַּד וְאִם שָׁכַב יִשְׁכַּב אִישׁ
אֶתָּה וְהָיִי נִדְתָּה עָלָיו וַיִּטְמָא
שִׁבְעַת יָמִים וְכָל-הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר-
יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא: ס כִּה וְאִשָּׁה כִּי-
יִזְבֵּזֵב דָּמָה יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת-

רַם שָׂא: כַּג וְאִם עַל
מִשְׁכַּבָּא הוּא אִו עַל מִנָּא
דִּי הוּא יִתְבָּא עֲלוּהִי
בַּמִּקְרָבִיָּה בִּיהִי יְהִי
מִסָּאב עַד רַמְשָׂא: כַּד וְאִם
מִשְׁכַּב יִשְׁכַּב גְּבֵר יִתָּה
וְהָיִי רִיחֻקָּה עֲלוּהִי וְיְהִי
מִסָּאב שִׁבְעָא יוֹמִין וְכָל
מִשְׁכַּבָּא דִּי יִשְׁכַּב עֲלוּהִי
יְהִי מִסָּאב: ס כִּה וְאִתְתָּא
אַרְי יְדוּב דוּב דָּמָה יוֹמִין
סְנִיאִין בְּלֹא עֵידֵן רִיחֻקָּה
אוּ אַרְי תְּדוּב עַל רִיחֻקָּה

אבן עזרא

כד ואם שכב ישכב איש אותה. בלא זדון. רק שוכב עמה בשוגג (לד), והנה באה נדתה, והיתה עמו (לה) וזה טעם עליו (לו), כי כרת יש על השוכב עה נדה בזדון (לז), וכן הוא משפט הזבה (לה) ואם לא נזכר: וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא. כי הוא טמא טומאת שבעה וגם יטמא אחרים (לט) [יא] ואם לא נכתב: כה ימים רבים בלא עת נדתה. לכל אשה עתיה

רש"י

אפילו לא ראתה אלא רחיה ראשונה (כה): (כג) ואם על המשכב הוא. השוכב או היושב על משכבה או על מושבה, אפילו לא נגע בה, אף הוא צדת טומאה האמורה במקרא העליון שטעון כבוס בנדים (לו) בח: על הכלי. לרבות את המרכב כט): בנגעו בו יטמא. אינו מדבר (לו), אלא על המרכב שנתרבה מעל הכלי, בנגעו בו

יטמא, ואינו טעון כבוס בנדים, שהמרכב אין מגעו מטמא אדם לטמא בנדים (לח) ל) (אבל משאו מטמא אדם לטמא בנדים) (לט): (כד) ותהי נדתה עליו. יכול יעלה לרגלה (מ) לא, שאם בא עליה בחמישי לנדתה, לא יטמא אלא שלשה ימים כמותה (מא), ת"ל וטמא שבעת ימים (מב), ומה ת"ל ותהי נדתה עליו, מה היא מטמאה אדם וכלי חרס, אף הוא מטמא אדם וכלי חרס (לב): (כה) ימים רבים. שלשה ימים (מג) (נג): בלא עת נדתה. אחר שלאו שבעת ימי נדתה (מד) (לד): או כי

קרני אור

שהאדם שהוא על משכבה או יושב על מושבה ג"כ טמא, וטעון כבוס, ביין רש"י וזימורני שס: [יא] וכ"ה (ספרות) מה היא מטמאה אדם וכלי חרס, אף הוא מטמא אדם וכלי חרס, וכן פי' רש"י:

יהל אור

(לד) וכד"ק, וכצ"ל, רק הוא שוכב וכו' פי' כעת ששכב עמה היתה עהורה: (לה) וצעת השכיבה צעת שהיתה עמו צהה נדתה: (לו) וע"י כך תבא דם נדתה עליו: (לז) וזו השכיבה היתה בשוגג, כי לא האיש השוכב עם הזבה: (לט) וגם יטמא המשכב אשר

ידע שיארע לה כן, כי צהיתר שכב עמה: (לח) פי' מנחת יחודה

מקורי רש"י

כז) ספרות: כה) ספרות: כט) ספרות: ל) ספרות, כלים פכ"ג מ"ג, פס"ו: לא) ספרות, נדה ל"ג א': לב) ספרות, נדה שס: לג) ספרות, תנחומא א' ו', תנחומא ב' ע"ו, ויק"ר פי"ט ה', ילקוט תקע"א: לד) ספרות, נדה פ"ג א' ו

נדה מנורת נדה, לשון מנודה, והוא תאר ביטני נפעל, והגון הכתובה לסימן הבנין, ובמליאו היה ראוי נדרה, אלא שבדרך הלשון להתסיר נו"ן השרש כמו, לבלתי ידח ממנו נדח (ש"ב י"ד י"ד), ונקראה כן, לפי שבני אדם כרזיקין וכתאסין אותה בעת ההיא (רו"ה): לה) מדויק מהכספר שיבא בהחלת הכאמר שהמספר היא דוקא, אפילו ראתה רק פעם אחת: לו) פי', בפ' כ"א וכ"ב פי' הכחוב דין הנוגע במשכבה, או הנוגע בכל כלי אשר חשב עליו שיכבס בנדיו, ועהה יפרש הכתוב אם הוא על המשכב או על הכלי אפילו לא נגע בה כמא ג"כ וצריך כבוס בנדים: לז) זהו ענין אחר הכתיב יפרש בנגעי בו יטמא עד הערב, שזה מוסב רק על המרכב, שהנוגע במרכב אינו טעון כבוס בנדים: לח) כי מרכב חלוק סגור כממשאו, לא כן משכב ומושב שאין חלוק מגען כמשאן: נט) כ"ה הגי' ברא"ם, פי' מה שאין כן במשא שהנושא המרכב טעון כבוס בנדים כמו הנושא המשכב: מ) ד"ל בשבילה, להיות נכנס לימי שהרה בשבילה, ויהיה שוה לה לטומאת ולטהרה: מא) כימים הנשארים מנדתה: מב) ללמדך שאף אם בא עליה בשכייעי לנדתה, טמא שבעת ימים שלמים רצופים: מג) כיעוט ימים שנים, רבים שלשה: מד) וזהו כל י"א יום אחר שכתרו עליה שבעת ימי נדתה, ואותן

כָּל יוֹמֵי דוֹב סְאוּבְתָהּ
 כְּיוֹמֵי רִיחֻקָּהּ תְּהִי
 מִסְאָבָּהּ הִיא : כּוּ כָּל
 מִשְׁכַּבָּהּ דִּי תִשְׁכַּב
 עֲלוּהִי כָּל יוֹמֵי דוֹבָהּ
 כְּמִשְׁכַּב רִיחֻקָּהּ יְהִי לָהּ
 וְכָל סְנָא דִּי תִתֵּב עֲלוּהִי
 מִסְאָב יְהִי כְּסוּאָבֵת
 רִיחֻקָּהּ : כּוּ וְכָל דִּיקְרָב
 כְּהוֹן יְהִי מִסְאָב וַיִּצְבַּע
 לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְמִיָּא
 וַיְהִי מִסְאָב עַד רַמְשָׂא :
 כח וְאִם דְּכִיָּאת מְדוּבָהּ
 וְתַמְנֵי לָהּ שִׁבְעָא יוֹמִין
 וּבְתַר כֵּן תִּדְבִּי: כַּסְוֵבִיּוּמָא
 תְּמִינָאָה תִסָּב לָהּ תִרְתִּין
 שְׁפָנִינִין אִו תְּרִין בְּנֵי
 יוֹנָה וְתִתִּי יִתְהוֹן לֹות
 כְּהִנָּא לְתַרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא:
 ל וַיַּעֲבִיד כְּהִנָּא יִת חָד
 חֲטָאָתָא וַיִּת חָד עֲלָתָא
 וַיִּכְפֹּר עָלָהּ כְּהִנָּא קָדָם
 יי מְדוּב סְאוּבְתָהּ :

רש"י

נְדָתָהּ אִו כִּי־תִזוּב עַל־נְדָתָהּ כָּל־
 יְמֵי זוּב טְמֵאָתָהּ כִּי־יְמֵי נְדָתָהּ תְּהִי
 טְמֵאָה הוּא : כּוּ כָּל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־
 תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל־יְמֵי זוּבָהּ כְּמִשְׁכַּב
 נְדָתָהּ יְהִי־לָהּ וְכָל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־
 תִּשָּׁב עָלָיו טְמֵא יְהִי כְּטְמֵאת
 נְדָתָהּ : כּוּ וְכָל־הַנּוֹגַע בָּם יִטְמֵא
 וְכַבֵּם בְּגַדְיֹו וְרַחֲץ בַּמַּיִם וְטִמֵּא עַד־
 הָעֶרֶב : כח וְאִם־טְהַרָה מְדוּבָהּ
 וְסִפְרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחַר
 תִּטְהַר : שְׁבִיעֵי כַּסְוֵבִיּוּמֵי הַשָּׁמַיִם
 תִּקַּח־לָהּ שְׁתֵּי תִרְיִם אִו שְׁנֵי בְנֵי
 יוֹנָה וְהִבִּיֵּאתָ אֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־
 פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד : ל וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן
 אֶת־הָאֶחָד חֲטָאת וְאֶת־הָאֶחָד
 עֲלָהּ וְכִפֹּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן לְפָנֵי יְהוָה

אבן עזרא

תזוב. אח שלשת הימים הללו: על נדתה. ידועות (מ) או יארע לה זוב על נדתה (מא):
 מופלג מנדתה יום אחד (מה) לה, זו היא כמ' והביאה אותם. פלרע והיא פלה זרה (מב):
 זבה, ומשפטה חרוץ בפרשה זו, ולא כדת הנדה, סזו טעונה ספירת שבעה נקיים
 וקרוב, והנדה אינה טעונה ספירת ז' נקיים, אלא שבעת ימים תהיה בנדתה בין
 רואה, בין שאינה רואה, ודרשו בפרשה, זו י"א יום שבין סוף נדה לתחלת נדה,
 שכל שלשה רלופין שתראה באת עשר יום הללו תהא זבה (מו) לו):

יהל אור

ישכב עליו: (מ) ויש להם ווסת קבוע, ואם תראה זוב דמה ימים רבים: (מב) וכ"כ הרד"ק במכלול,
 כלל עת נדתה, שאז כח מזל חולי ופיפוש הדמים: וז"ל כל בנין הפעיל מלעיל, ושנים יוצאים מן הכלל
 (מא) לאמר אגמרו ז' ימי נדה חרטה עוד דם ויאב מלרע, והכדילה הסרכת (שמות כו לג) והביאה

מקורי רש"י

מנחת יהודה

לח) ספרה, מים עם ילקוט מקס"ט פס"ו: לו) ספרה, י"א יום נקראו ימי זיבה, כלומר שהיכול להיות בהם זבה
 אם תראה ג' ימים רצופים, וצריכה שבעה נקיים וקרוב:
 פס-זכ"ה (ספרה) אין לי אלא ספרה לנדתה מופלג מנדתה מנין וכז': (מו) ופי' הכתוב לפי המשמ, שחללה אחר,
 שאם

מִזֹּב טִמְאָתָהּ: מִפִּטִּיר לֹא וְהִזְרִיתֶם
 אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִטִּמְאָתָם וְלֹא
 יָמָתוּ בְּטִמְאָתָם בְּטִמְאָם אֶת־
 מִשְׁכְּנֵי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם: לִבְזֹאת תִּזְרַע
 הַזֹּב וְאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכַבְתִּי־זֶרַע
 לְטִמְאָה־בָּהּ: לֵג וְהִדֹּוה בְּנִדְתָהּ
 וְהִזֹּב אֶת־זוֹבוֹ לְזִכָּר וְלִנְקָבָה וְלֵאשׁ
 אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם־טִמְאָהּ: פ פ פ

לא ותפר שון ית בני
 ישראל מסואבתהון ולא
 ימותון בסואבתהון
 בסואביהון ית משכני די
 בנייהון: לב דא אורייתא
 דדובנא ודי תפוק מניה
 שכובת זרעא לאתאבא
 בה: לג וקדסא זרעא
 בריחוקא וקדדאיב ית
 דוביה קדכר וקנוקבא
 ולגבר די ישכוב עם
 מסאבתא :

צ' פסוקים . עיד'ו סימן : ומפטרין וארבעה אנשים במלכים ב' סי' ו' .
 אבן עזרא

רשי

(לא) והזרתם אין נזירה חלא פרישה (מו) לו),
 וכן נזירו לחור לח) מח), וכן נזיר לחיו (לפ):
 ולא ימותו בטומאתם. הרי הכרת של מטמא
 מקדש קרוי מיתה מה*) (ט): (לכ) זאת
 תורת הזב. בעל ראייה אחת, ומהו
 תורתו: ואשר תצא ממנו שכבת זרע,
 הרי הוא כבעל קרי טמא טומאת
 ערב מט) מא): (לג) והזב את זובו. בעל שתי
 ראיות ובעל שלש ראיות סתורתן מפורשת
 למעלה (כ) מב): חסלת פרשת מצורע
 או נדה (נא): חסלת פרשת מצורע

לא והזרתם. יש מפרשים בו והזרתם
 בחסרון ההיא (מג), וזה לא יתכן, כי הה"א
 איננו סאותיות המטך, כי לא יהיה נח נעלם
 כי אם בסוף המלה (מד) רק פירושו כמו
 וינזרו מקדשי בני ישראל (למטה כב ב)
 בעין והרחקתם (מה), ומסנו נזיר שהרחיק
 נפשו סתאות העולם, ומשקלו והפלתם את
 הארץ (יחו' סה א) (מו), כי הנז"ן מובלע
 בדגוש (מו): בטמאתם, בעבור טומאתם
 ופירושו בטמאם את משכני (מה): לב למטאה
 בה. שמצוה היא שישב טמא (מט) ועוד
 אפרש זה (נ): וטעם לזכר. פירושו זאת
 תורת הזב: וטעם עם טמאה. זבה

יהל אור

את הארץ, וכ"ה ביהו' שס: (מו) כי שרשו נפל,
 והנז"ן מובלע בדגש הפ"א: (מה) כי חס יכולו אל
 מקדשי בטומאתם יתחייבו מיתה: (מט) ואז לא יטמא
 את משכני: (נ) עיין למטה יח כ מה שפי' על לעמלה
 בה: (נא) וחטמא את בעלה טומאת שבעה, וכד"ק,
 חסרים הששה תיבות, וטעם עם טמאה וכו':

לוחם (כאן): (מג) כמו והזרת (שמות יח
 כ) ושרשו "זכר": (מד) ולא חטה בהמלע תיבה לעולם:
 (מה) ושרשו נזר, כמו מן נגש, נפה נאמר והנשתם
 והפחתם לוחו (מלאכי א יג) כן נאמר מן נזר
 והזרתם, ונז"ן השרש נבלע בדגש הזי"ן, וענינו כמו
 והנזרתם, והוא כעין הרחקה: (מו) ל"ל ובהפילכם

מנחת יהודה

שאם חובב בעתה הרגיל מטמא נדה (פ' יט) ועתה אפר
 שאם תראה בלא עת נדתה, שאז בא מצד חולי וסותרות
 ופוש הדמים היא זבה לענין קרבן, ובה שנוכל לומר
 שאם זב סמנה סמוך לימי נדה, אין זה מעפוש הדם לכן
 הוסיף על נדתה שאף סמוך לנדתה מטמאה (התורה"ט),
 והנה לפי דעת חז"ל יש"א יום בין נדה לנדה, וסופרת בתחלה שבעה, והן ימי נדה, ואם תראה ג' ימים בי"א יום
 שלא תראה בין סמוכין לימי נדתה בין מופלגין הרי היא זבה: (עז) וכ"ה (ספרא) אין נזירה אלא הפרשה, ודגש עי"ן
 העל מורה על חסרון גון השרש, כי שרשו נזר: מה) אין טונתו שאמר וכן נזירו אחר, שיחיו שניהם לשון אחד אך
 קצתו בו ששניהם מיסוד אחד הם, סגורת נזר, לשון פרישה, אלא שתיבת והזרתם הוא מבנין הפעיל ע"ט הנשקם, ותיבת
 נזיר מבנין הקל ע"ט ולא יבולו, (רוו"ה): מה*) רש"י ז"ל יתק, כאן יאמר בטומאת מקדש מיתה. ובבבבב
 י"ט יג יאמר שטומאת מקדש בכרת, וכרת הוא חסור, שהוא ובניו נכרתים, לכן פי' כאן שחכרת של מטמא מקדש קרוי
 כיתה, א"כ הכל הוא (דבק טוב) וכ"ה (ספרי חקת פי' קכה) ללמד שמיטה היא כרת וכרת היא כיתה: מט) לפי הפשט
 חור פה התורות וההלכות שהתבארו בפרשה זאת ויפרש שהזב בעל ראייה אחת והוא זכ הקל דומה עם רואה קרי
 שטמא טומאת ערב, שטובל בו ביום וכשהעריב שמשו מהור: (נ) ובין זכר בין נקבה, דיניהם שיהייבם בכרבן:

מקורי רש"י
 תנמוחא ח' ו' ופ' ילקוט שס פס"ו: לו) ספרא:
 לח) ישעי' ח' ד': לפ) ברא' מ"ט כ"ו: ט) ספרי חקת
 פי' קכ"ט: מא) ספרא, נדס ל"ד ז', ועיין רש"י פסחים
 ס"ז ב' ד"ט, זכ" ילקוט שס: מב) ספרא:

תנמוחא ח' ו' ופ' ילקוט שס פס"ו: לו) ספרא:
 לח) ישעי' ח' ד': לפ) ברא' מ"ט כ"ו: ט) ספרי חקת
 פי' קכ"ט: מא) ספרא, נדס ל"ד ז', ועיין רש"י פסחים
 ס"ז ב' ד"ט, זכ" ילקוט שס: מב) ספרא: